

Saimaannorppa ja kalastus -seurantaryhmän raportti

Maa- ja metsätalousministeriön työryhmämuistio 2015:4

**Saimaannorppa ja kalastus
-seurantaryhmän raportti**

ISSN 1797-4011 (Verkkajulkaisu)

ISBN 978-952-453-922-7 (Verkkajulkaisu)

Helsinki 2015

KUVAILULEHTI
11.12.2015

Julkaisija
Maa- ja metsätalousministeriö

Julkaisun nimi	Saimaannorppa ja kalastus -seurantaryhmän raportti 2015
Tekijät	Saimaannorppa ja kalastus -seurantaryhmä 2015, puheenjohtaja Eija Kirjavainen, sihteeri Teemu Hentinen
Sarjan nimi ja numero	MMM Työryhmämuistio 2015:4
Asianumero	HARE 030:00/2014
Luottamuksellisuus	julkinen
Toimielimen asettamispäivä	15.10.2014
ISSN verkkojulkaisu	1797-4011
ISBN verkkojulkaisu	978-952-453-922-7
Kieli	suomi
Julkaisun laji	Maa- ja metsätalousministeriön työryhmämuistio
Kokonaissivumäärä	65
Julkaisun taittotoho	Valtioneuvoston hallintoyksikkö
Kustantaja	Maa- ja metsätalousministeriö
Julkaisun jakelu	Verkkosivuilla PDF: www.mmm.fi/julkaisut
Yhteyshenkilön nimi	Eija Kirjavainen
Asia- ja avainsanat	Saimaa, kalastus, saimaannorppa, suojele

Tiivistelmä

Saimaannorppa on luokiteltu Suomessa äärimmäisen uhanalaiseksi lajiksi. Suomessa laji on rauhoitettu luonnonsuojelulain (1096/1996) nojalla. EU:n luontodirektiivin (92/43/ETY) mukaan saimaannorpan osalta edellytetään tiukkaa suojelua lajin koko esiintymisalueella. Saimaannorpan suojelustrategian välitavoitteena on, että saimaannorpan talvikanta kasvaa vähintään 400 yksilöön vuoteen 2025 mennessä. Koska sopimukset ja valtioneuvoston asetuksella annetut kalastusrajoitukset ovat määräaikaista ja niiden voimassaoloaika on päättymässä, asetti maa- ja metsätalousministeriö 15.10.2014 laajapohjaisen seurantaryhmän. Se sai tehtäväkseen arvioida tehtyjen kalastusrajoitustoimenpiteiden vaikutuksia saimaannorpan suojelutavoitteiden toteutumiseen ja laatia ehdotuksen toimenpiteiden kehittämiseksi.

Saimaannorppakanta on kasvanut seurantajaksolla vuosittain keskimäärin 3,5 %, ja syntyvyys on ollut 20 % kannan koosta. Lisäksi kanta on leviittänyt entisille elinalueille. Tunnusluvut vastaavat saimaannorpan suojelustrategian tavoitetta. Kanta-arvio vuodelta 2015 on 320 yksilöä ja lisääntymiskykyisten naaraiden määrä on noussut yli 90 yksilöön. Ilmastonmuutos uhkaa kuitenkin kannan kasvua lisäämällä pesimäaikaista poikaskuolleisuutta. Myös verkkokalastuksen sivusaaliskuolleisuus vaikuttaa kannan kasvunopeuteen. Kun otetaan huomioon pesimäolosuhteiden heikentyminen ilmastomuutoksen myötä sekä pesäpoikaskuolleisuuden lisääntyminen, asetetun suojelutavoitteen saavuttaminen edellyttää, ettei kalanpyydyskuolleisuus nouse nykytasosta. Kalastusrajoitustoimenpiteitä tulee kehittää edelleen havaittujen puutteiden osalta.

Pyydystyyppiasetuksen alue (1 740 km²) kattaa 40–45 % saimaannorpan esiintymisalueesta, aluerajaus ei ole riittävä eikä alue ole yhtenäinen. Vuosina 2005–2014 pyydystyyppiasetuksen vastaisiin verkkoihin kuoli 10 norppaa. Ilman rajoituksia vahvalankaisen verkkojen ja riimuverkkojen aiheuttama kuolleisuus olisi ollut huomattavasti suurempi. Katiska- ja mertapyydysiin, joissa ei ole ollut nielurajoitinta, kuoli 5 yksilöä. Nielurajoittimella varustettuihin pyydysiin ei sen sijaan ole kuollut yhtään norppaa. Keväällä 2014 yksi kuutti kuoli katiskan rajoitusalueen ulkopuolella ja toinen säädösten vastaiseen katiskan rajoitusalueella. Kalastusvalvonnan raportointien mukaan jopa noin 20 % tarkistetuista katiskapyydysistä oli säädösten vastaisia. Riimu- ja vahvalankaisten verkkojen, kalatäkyisten pitkä/lohisiimojen käyttökielto sekä merta- ja katiskapyydysten nielurajoittimet ovat tehokkaimmat pyydystekniset suojelutoimet. Rajoitusalueen laajentaminen vähentäisi edelleen kalastusta riimuverkoilla ja vahvalankaisilla verkoilla sekä joidenkin lajien pyyntiä ja lisäksi pyydyskustannuksia. Pyydystekniset rajoitukset vaikuttavat erityisesti ammattikalastuksen kustannuksiin ja saaliiseen, vaikka norppaturvallisten pyydysten kehittäminen etenee.

Ajallisen verkkokalastuskiellon (2 036 km²) 15.4.–30.6. ensisijaisena tavoitteena on vähentää vieroitusikäisten kuuttien verkkokuolemia. Vuonna 2014 ja 2015 kaikki kuutit syntyivät verkkokalastuskiellon alueella, mutta noin 20 kuutin liikkumisalue ulottui myös rajoitusalueen ulkopuolelle. Seurantajaksolla 2009–2014 verkkokiellon aikana kuoli 5 kuuttia keskeisen lisääntymisalueen sisällä olevissa aukkopaikoissa. Kuuttien verkkokuolleisuus on vähentynyt olennaisesti touko-kesäkuussa, mutta se on siirtynyt verkkokalastuskiellon vaikutuksesta heinäkuulle. Elokuussa kalanpyydysten aiheuttama kuuttikuolleisuus on ollut vähäistä. Viimeisen viiden vuoden aikana on havaittu heinäkuussa verkkoon kuolleen keskimäärin 2–3 kuuttia vuosittain. Verkkokalastuskiellon jatkaminen heinäkuulle vähentäisi kuuttikuolemia. Kokonaistarkastelun kannalta on tärkeämpää yhtenäistää ja laajentaa rajoitusaluetta.

Pyydystyyppirajoitukset on säädetty asetuksella, mutta verkkokalastuskielto osakaskuntaokohtaisesti sopimalla ja täydennetty asetuksella. Nykyinen järjestelmä on monimutkainen viranomaisten, vesialueen omistajien, kalastajien, valvojen ja tiedotuksen suhteen. Kalastusrajoitusten alueellinen rikkonaisuus vaikeuttaa niistä tiedottamista, valvontaa ja rajoitusten omaksumista. Nykyiset kalastusrajoitusalueet eivät ole yhtenäisiä ja kaikilta osin riittäviä. Lisäksi pyydystyyppialueen ja verkkokalastuskiellon alueen rajaukset eivät ole samoja.

Seurantaryhmä esittää, että kalastusrajoituksia selkeytetään ja yhdenmukaistetaan. Saimaannorpan suojelu varmistetaan yhdessä paikallisen väestön ja tahojen kanssa ja alueellinen yhtenäisyys turvataan yhdellä asetuksella tai sopimuksilla. Kalastuskielloja esitetään laajennettavaksi noin 2 600 km²:n alueelle, alue laajenee voimassa olevasta alueesta noin 564 km². Kalastusrajoitusten sisältöä esitetään säilytettäväksi pääasiassa entisellään, mutta muikkuverkot ja norppaturvalliset rysät vapautetaan kiellosta. Sen sijaan kalastuksen valvontaa ja tiedotusta esitetään tehostettavaksi. Seurantaryhmän esityksen perusteena ovat norppakannan kasvu sekä uudet tutkimustulokset kannanseurannasta ja norpan liikkumisalueista. Mikäli norppakannan kasvussa havaitaan heikentymistä tai sivusaaliskuolleisuus kasvaa nykyisestä tasosta, tulee kalastusrajoituksia tiukentaa.

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖLLE

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 15.10.2014 seurantaryhmän, joka sai tehtäväkseen arvioida tehtyjen kalastuksenrajoitustoimenpiteiden vaikutuksia saimaannorpan suojelutavoitteiden toteutumiseen ja laatia ehdotuksen toimenpiteiden kehittämiseksi. Seurantaryhmän tuli asettamiskirjeen mukaan toimittaa selvityksensä maa- ja metsätalousministeriölle 30.6.2015 mennessä. Hallitusohjelman kirjausten sekä paikallisten ihmisten ja tahojen kuulemiseksi se sai jatkaa työtään 30.11.2015 asti.

Maa- ja metsätalousministeriö nimitti työryhmän puheenjohtajaksi kalastusneuvos Eija Kirjavaisen maa- ja metsätalousministeriöstä sekä jäseniksi maakuntajohtaja Pentti Mäkisen (sijaisena toiminut Sanna Poutamo) Etelä-Savon maakuntaliitosta, puheenjohtaja Jukka Kopran (Matti Viialainen) Etelä-Karjalan liitosta, ylitarkastaja Matti Osaran ympäristöministeriöstä, ylitarkastaja Roni Selénin maa- ja metsätalousministeriöstä, yksikön päällikkö Maija Puurusen (Jorma Tiitinen) Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta, apulaisjohtaja Marja-Liisa Hintsasen (Matti Määttä) Metsähallituksesta, ohjelmapäällikkö Petteri Tolvasen (Liisa Rohweder) Suomen WWF:stä, saimaannorppakoordinaattori Kaarina Tiainen Suomen luonnonsuojeluliitosta, puheenjohtaja Ari Koikkalaisen Saimaan norppaklubista, puheenjohtaja Markku Auvisen Etelä-Savon kalatalouskeskuksesta, lakimies Jenny Fredriksonin kalatalouden keskusliitosta, toiminnanjohtaja Ilkka Mäkelän Suomen Vapaa-ajankalastajien keskusjärjestöstä ja ammattikalastaja Markku Törrösen Suomen sisävesiammattikalastajat ry:stä. Lisäksi asiantuntijajäseniksi nimettiin tutkija Irma Kolari Luonnonvarakeskuksesta, tutkija Mervi Kunnasranta Itä-Suomen yliopistosta, ylitarkastaja Tero Sipilä Metsähallituksesta ja komisario Jarmo Puustinen Itä-Suomen poliisilaitoksesta. Seuranryhmän sihteeriksi nimettiin kalastusbiologi Lasse Hyytinen Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta, mutta hänen sijastaan sihteerinä koko työn ajan toimi kalastusbiologi Teemu Hentinen. Ryhmä piti kaikkiaan 11 kokousta ja antoi 23 toimenpide-esitystä saimaannorpan suojelun ja kalastuksen yhteensovittamiseksi. Seurantaryhmän esitykseen liittyy 6 kpl eriäviä mielipiteitä. Saatuaan työnsä päätökseen seurantaryhmä luovuttaa työnsä maa- ja metsätalousministeriölle.

Helsingissä 18.12.2015

Eija Kirjavainen

Pentti Mäkinen

Jukka Kopra

Matti Osara

Roni Selén

Marja-Liisa Hintsanen

Maija Puurunen

Petteri Tolvanen

Kaarina Tiainen

Jenny Fredrikson

Ilkka Mäkelä

Markku Auvinen

Ari Koikkalainen

Markku Törrönen

Mervi Kunnasranta

Irma Kolari

Tero Sipilä

Jarmo Puustinen

Teemu Hentinen

SISÄLLYS

1	Johdanto.....	9
2	Saimaannorppakannan kehitys ja nykytila	11
2.1	Saimaannorpan levinneisyys.....	12
2.2	Saimaannorppakantaan kohdistuvat uhkatekijät ja kalanpyydyskuolleisuus	13
3	Kalastus Saimaalla.....	17
3.1	Kalastajamäärät ja kalastusmenetelmät.....	17
3.2	Saalis.....	18
3.3	Kalastuksen rajoittaminen	19
4	Kalastusrajoitusten vaikutusten arviointi sekä toimenpiteiden kehittämistarve.....	23
4.1	Pyydystyypinasetuksen vaikutus suojelutavoitteeseen	23
4.2	Verkkokalastuskiellon vaikutukset suojelutavoitteeseen	24
4.3	Suojelutoimenpiteiden vaikutukset kalastukseen	28
4.4	Suojelutoimenpiteiden vaikutukset osakaskuntien toimintaan.....	29
4.5	Viestintä ja valvonta	31
5	Seurantaryhmän toimenpide-esitykset	32
5.1	Yleiset lähtökohdat ja tavoitteet.....	32
5.2	Kalastuksen rajoittaminen ja pyydysten kehittäminen	33
5.3	Kalastuksen valvonta ja tiedotus	37
5.4	Resurssit, rahoitus ja korvaukset.....	39
5.5	Muut toimenpiteet.....	39
6	KIRJALLISUUS	41
	LIITTEET	44

1 Johdanto

Saimaannorppa (*Pusa hispida saimensis*) on kotoperäinen norpan alalaji, jota esiintyy vain Suomessa. Saimaannorppa on luokiteltu Suomessa äärimmäisen uhanalaiseksi lajiksi. Sen suojelua ohjaa sekä kansallinen lainsäädäntö että Euroopan unionin direktiivit ja kansainvälisten luonnonsuojelusopimusten velvoitteet. Suomessa laji on rauhoitettu luonnonsuojelulain (1096/1996) nojalla. EU:n luontodirektiivin (92/43/ETY) mukaan saimaannorpan osalta edellytetään tiukkaa suojelua lajin koko esiintymisalueella.

Vuonna 2011 laadittiin ympäristöministeriön johdolla saimaannorpan suojelun strategia ja toimenpidesuunnitelma. Strategian tavoitteena on, että saimaannorppakanta kasvaa vakaasti ja kannan koko, rakenne ja esiintymisalue saavuttavat suotuisan suojelun tason. Välitavoitteena on, että saimaannorpan talvikanta kasvaa vähintään 400 yksilöön vuoteen 2025 mennessä. Strategian tavoitteen saavuttamista tarkastellaan luontodirektiivin suotuisan suojelun määritelmässä olevien seuraavien vaatimusten avulla:

- Kyseisen lajin kannan kehittymistä koskevat tiedot osoittavat, että laji pystyy pitkällä aikavälillä selviytymään luonnollisten elinympäristöjensä elinkelpoisena osana.
- Lajin luontainen levinneisyysalue ei pienene eikä ole vaarassa pienentyä ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa.
- Lajin kantojen pitkäaikaiseksi säilymiseksi on ja tulee todennäköisesti olemaan riittävän laaja elinympäristö.

Strategian toteutumista seurataan lisäksi neljällä mittarilla, jotka yhdessä toteutessaan osoittavat strategisen tavoitteen toteutumisen. Mittarit ovat:

1. Kannan keskimääräinen kasvunopeus kasvaa noin 1 %:sta noin 3–4 %:iin vuodessa ja se arvioidaan viiden vuoden jaksoina kannan kasvukertoimena.
2. Kannan keskimääräinen syntyvyys on noin 20 % kannan koosta ja sitä tarkastellaan viiden vuoden jaksoina sattuman ja luontaisen vaihtelun vaikutusten vähentämiseksi.
3. Saimaannorppa palaa takaisin entisille esiintymisalueilleen ja levinneisyyttä kuvaavat tiedot osoittavat norpan pystyvän lisääntymään kaikissa osissa nykyistä esiintymisaluettaan.
4. Näköpiirissä olevassa tulevaisuudessa ei ole epävarmuustekijöitä, jotka viittaisivat kannan kehityksen muuttuvan epävakaaaksi.

Kalastus on ollut suurin tunnettu yksittäinen saimaannorpan kuolemia aiheuttanut tekijä. Kalanpyydyskuolleisuutta on pyritty vähentämään kalastusta säätelemällä sekä normien että sopimusten nojalla jo pitkään. Kalanpyydyskuolleisuuden vähentämistoimenpiteitä on pohdittu useissa erillisissä työ- ja seurantaryhmissä. Viime vuosikymmenen aikana kalastusrajoitukset ovat tiukentuneet ja niitä koskevat alueet ovat kasvaneet huomattavasti. Kalanpyydyskuolleisuutta on saatava alennettua hie-

man ja kalastus Saimaalla on muuttunut pysyvästi saimaannorpan huomioon ottavaksi.

Suomi sai Euroopan komissiolta virallisen huomautuksen saimaannorpan suojelusta 5.5.2010. Huomautuksen mukaan saimaannorpan suojelu ei tällöin täyttänyt luontodirektiivin asettamia velvoitteita. Huomautus käynnisti rikkomusmenettelyn Suomea vastaan. Huomautuksen jälkeen saimaannorpan suojelua on tehostettu monin tavoin ja saimaannorppakanta onkin kohentunut. Euroopan komissio päätti lopettaa saimaannorppaa koskevan rikkomusmenettelyn 26.11.2014.

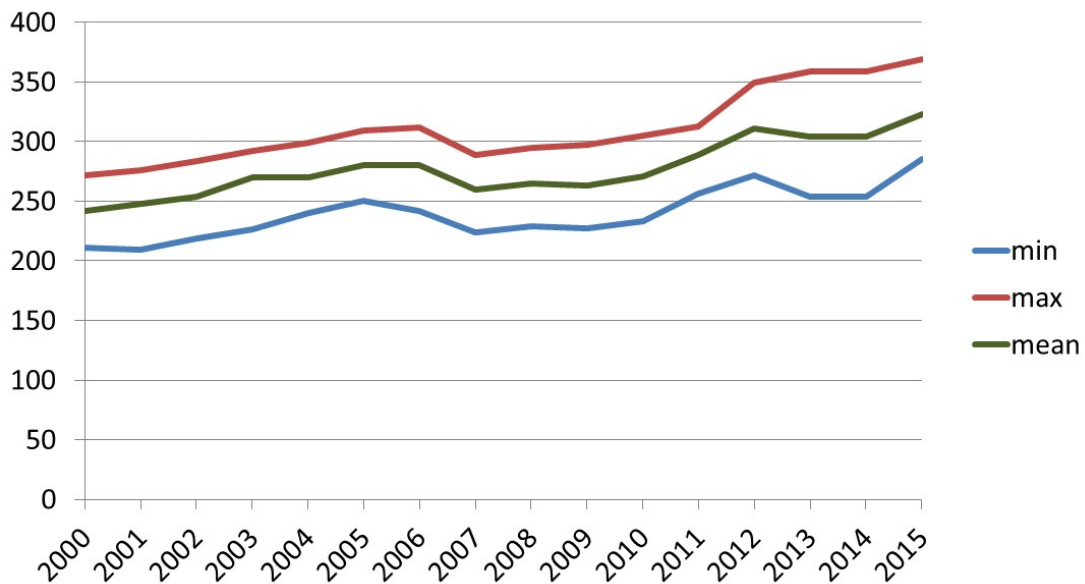
Koska sopimuksiin perustuvat sekä valtioneuvoston asetuksella annetut kalastusrajoitukset ovat määräaikaista ja voimassa vuoden 2015 loppuun ja 30.4.2016, asetti maa- ja metsätalousministeriö 15.10.2014 laajapohjaisen seurantaryhmän. Se sai tehtäväkseen arvioida tehtyjen kalastusrajoitustoimenpiteiden vaikutuksia saimaannorpan suojelutavoitteiden toteutumiseen ja laatia ehdotuksen toimenpiteiden kehittämiseksi. Suojelutavoitteen toteutumista seurataan strategian mukaisten mittareiden avulla.

Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman mukaan saimaannorpan suojelu varmistetaan yhdessä paikallisen väestön ja tahojen kanssa.

2 Saimaannorppakannan kehitys ja nykytila

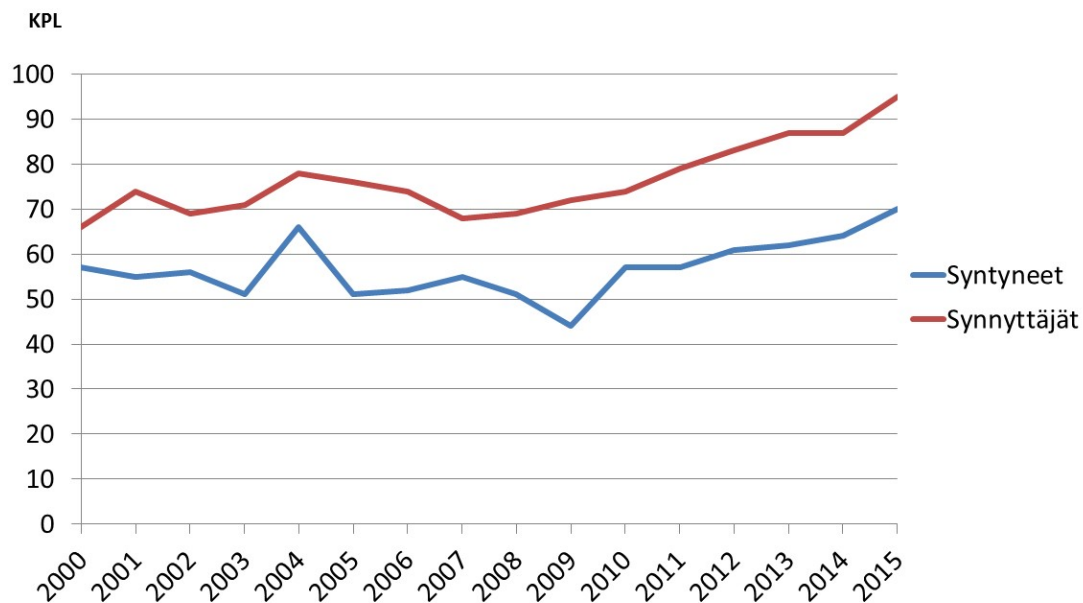
Saimaannorppakanta on kasvanut noin 190 yksilöstä (1990) noin 320 yksilöön (2015). Kannan kasvu on ollut 25 vuoden aikana keskimäärin 2 % vuodessa. Vuonna 2010 kannan kooksi arvioitiin noin 270 yksilöä. Vuosina 2010–2015 kannan kasvu on ollut keskimäärin 3,5 % vastaten saimaannorpan suojelustrategiassa asetettua kasvutavoitetta. Mikäli kanta tulevaisuudessa kasvaa 2 %, olisi saimaannorppia vuonna 2025 noin 390 yksilöä. Jos kanta kasvaa 3 %, yksilömäärä nousee 430:een, ja 4 %:n kasvulla 470 yksilöön.

Tehdyt suojelutoimenpiteet ovat tukeneet tavoitteiden mukaista kannan kehittymistä ja suotuisan suojelun tason saavuttamista. Kanta voi kuitenkin laskea satunnaisten tekijöiden, huonojen pesäolosuhteiden ja poikkeuksellisen suuren kuolleisuuden vuoksi. Esimerkiksi vuosina 2006 ja 2007 pesintä epäonnistui vähälumisten talvien vuoksi ja norppien poikaskuolleisuus kasvoi lähes 30 % syntyneistä. Tällöin poikkeavan suuri pesäkuolleisuus pienensi norppakantaa. Muutokset norppakannassa ovat pieniä ja niiden esille saaminen vaatii onnistuneen lumipesinnän ja pesälaskennan. Tarkkaa pesintään perustuvaa kanta-arviota ei ole voitu tehdä vuosina 2013 ja 2014 heikon lumitilanteen takia (kuva 1).

Kuva 1. Saimaannorppakannan kehitys 2000–2015 arvioituna (Metsähallitus, luontopalvelut).

Norpan eliniäksi on arvioitu 19–23 vuotta, jotkut yksilöt voivat kuitenkin elää yli 30 vuotta. Norppa saavuttaa sukukypsyyden noin 5-vuotiaana ja 6–15 vuoden ikäiset yksilöt tuottavat 80 % syntyvistä kuuteista. Kannan kasvun kannalta keskeinen tavoite on saada lisääntyvien naaraiden määrä kasvamaan vähentämällä nuorten norppien kuolleisuutta. 2000-luvun aikana arvioidaan saimaannorppakannan syntyvyyden ja lisääntymiskykyisten naaraiden määrän lievästi kasvaneen (kuva 2). Vuonna 2015 arvioitiin olevan noin 95 lisääntymiskäistä naarasta. Kuutteja syntyy vuosittain 50–70. Arvioitu kokonaiskuolleisuus vaihtelee vuosittain 40–70 yksilön välillä.

Kuva 2. Lisääntymiskykyisten naaraiden (synnyttäjät) ja kuuttien määrä (syntyneet) vuosina 2000–2015 (Metsähallitus, luontopalvelut).

2.1 Saimaannorpan levinneisyys

Saimaannorppa on palannut vähitellen entisille elinalueille. Viime vuosikymmenellä norppakanta on leittäytynyt Joroisten Haapaselälle, Puruvedelle ja Mikkelin sekä Ristiinan reittien alueille (Louhivesi ja Yövesi). Käytännössä norpan voi tavata koko Saimaan alueella. EU:n direktiivilaji raportoinnin määritelmien mukaan ja IUCN elinaluemääritelmien mukaan norpan elinalue kattaa noin 85–95 % Saimaan pinta-alasta.

Aikuiset norpat ovat melko paikkauskollisia ja samat kinospaikat ovat pesimäkäytössä lähes vuosittain. Kanta on viime vuosina taantunut Haukiveden pohjoispuolisilla alueilla ja kasvanut muilla pesimäalueilla (taulukko 1). Norppakanta on jakautunut pesimäalueittain Saimaalla ja geenivirta on vähäistä osa-alueiden välillä. Erityisesti Koloveden norpat ovat geneettisesti eriytyneet Saimaan muista alueista. Pesimäalueet eivät kuitenkaan ole erillisiä osapopulaatioita, vaan norppakanta muodostaa jatkumon, jossa eläimet liikkuvat pesimäalueilta toisille. Saimaannorpan perinnöllinen monimuotoisuus on alhaisempi kuin millään muulla norpan alalajilla ja muuntelu vähenee edelleen.

Taulukko 1. Saimaannorpan talvikannan koot vesistönsittain 1990–2015 (Metsähallitus, luontopalvelut).

Vesistön osa	1990	1995	2000	2005	2010	2015
Pyhäselkä	13	8–10	3–5	2–3	2	2-3
Orivesi	13–15	11–15	10–14	9–12	9–11	6-9
Pyö–Enonvesi	5–8	6–8	15–18	11–14	9-2	5-9
Kolovesi	13–16	13–16	22–28	32–39	17–21	11–16
Joutenvesi	13–18	13–18	20–30	30–41	20–25	16–25
Haukivesi	41–55	44–54	48–58	50–60	47–65	75–85
Pihlajavesi	35–40	40–46	55–65	79–90	79–102	100–125
Puruvesi	0	0	0	0	1–3	4-5
Tolvan–Katoselkä	13–19	15–25	16–24	13–17	18–26	20–33
Lietvesi	13–16	8–12	7–10	8–11	8–10	8-10
Luonteri	2	2	2	2–3	4–5	5-9
Petranselkä	3–4	4–7	11–15	12–16	15–18	30–35
Ilkonselkä	4	3–4	2–3	2–3	4–5	3-5
Saimaa	189	192	242	280	270	320
	164–210	167–217	211–272	250–309	233–305	285-369

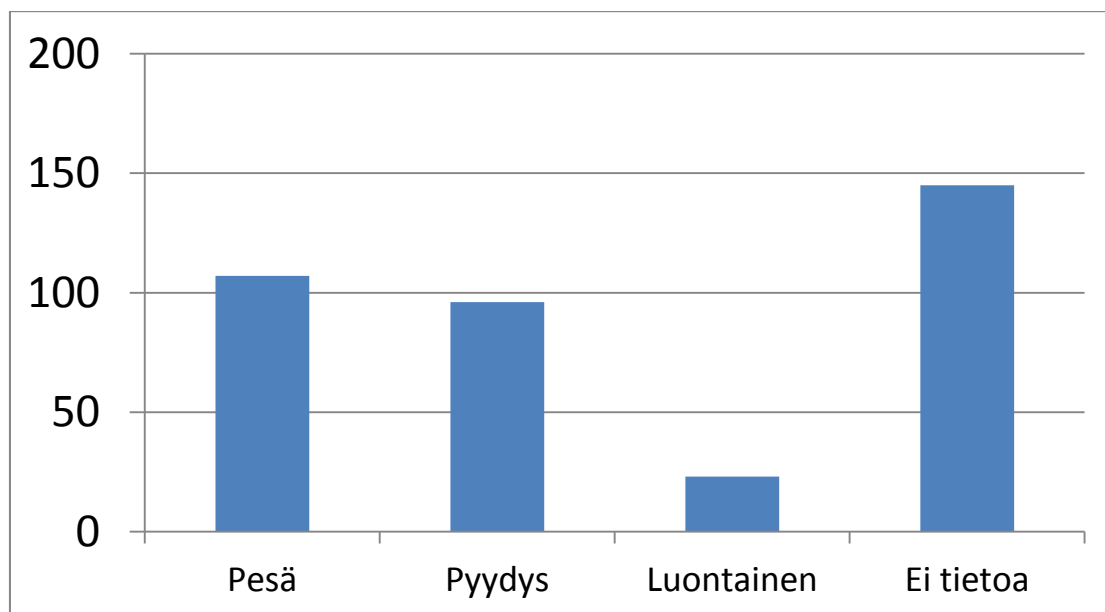
2.2 Saimaannorppakantaan kohdistuvat uhkatekijät ja kalanpyydyskuolleisuus

Saimaannorppakannan keskeisiä uhkatekijöitä ovat ilmaston lämpeneminen, kalanpyydyskuolleisuus sekä kannan pieni koko ja pirstaleisuus. Pesäpoikaskuolleisuus vaihtelee vuosittain pesimäolosuhteiden vaikutuksesta ja ilmaston lämpeneminen näyttää lisänneen pesäpoikaskuolleisuutta. Heikkojen lumiolosuhteiden takia vuosien 2014 ja 2015 talvina norpille tehtiin apukinoksia. Vuonna 2014 syntyi ihmisten kasaamiin kinoksiin yli 90 % kuuteista. Ilman toimenpiteitä pesäkuolleisuus olisi voinut olla 30–50 % tasolla. Talvella 2013 Saimaata säännösteltiin, jotta vältetään nopeasta vedenpinnan laskusta aiheutuvat pesätuhot.

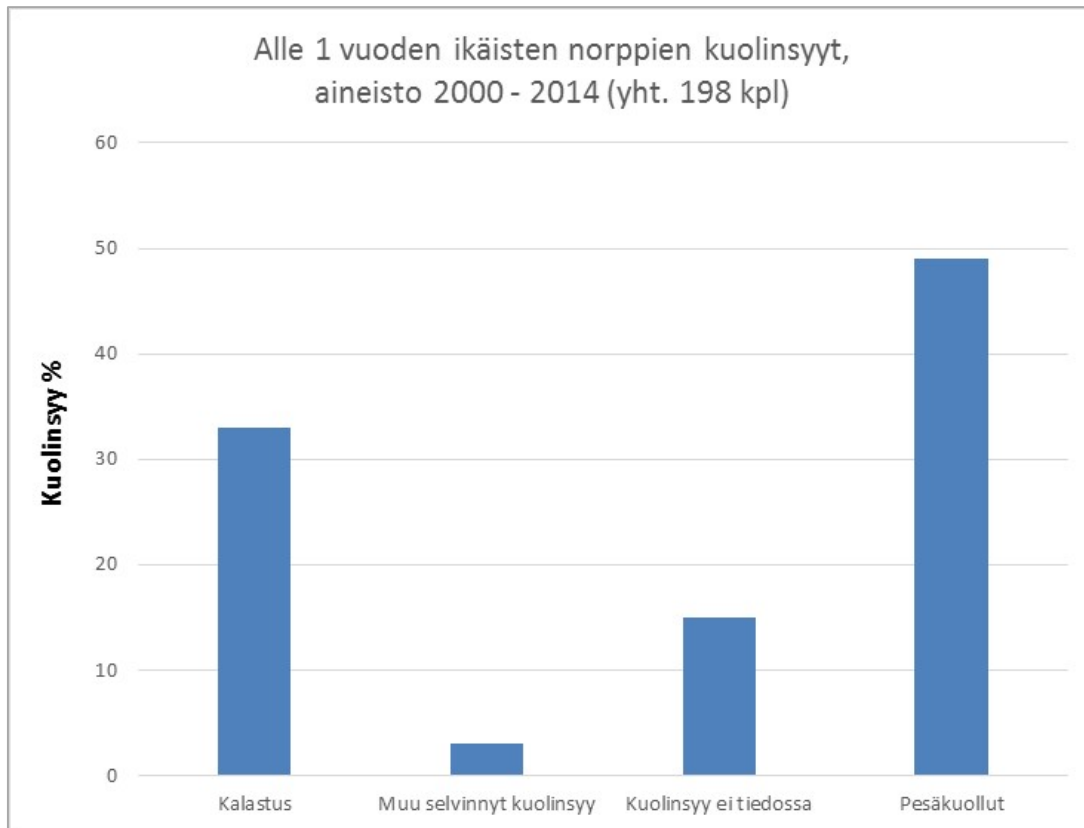
Saimaalta on tilastoitu vuosien 1980–2014 aikana 581 kuolleena löytynyttä norppaa. Todellisen kuolleisuuden arvioidaan olleen vastaavana aikana yli kaksinkertainen. Vuosina 2000–2009 havaittiin 538 syntynyttä kuuttia ja 216 kuollutta norppaa. Pesälaskennan avulla arvioitu keskimääräisen talvikannan kasvu oli 21 norppaa. Tämän mukaan kokonaiskuolleisuudesta havaittiin noin 42 %. Pesäpoikasten kuolleisuuden havainnointi perustuu pesäpaikkatarkistuksiin. Muutoin kuolleet norpat tulevat Metsähallituksen tietoon valtaosin yleisöhavaintoina. Tietoon tullutta kuolleisuuden määrää voidaan pitää poikkeuksellisen suurena verrattuna muihin luonnonvaraisiin eläinpopulaatioihin.

Saimaannorpan kuolinsyitä on jaoteltu neljään eri päätyyppiin yksilön kehitysvaiheen ja toisaalta yhden suuren yksittäisen kuolinsyytekijän, kalanpyydyskuolleisuuden mukaan (kuva 3). Usein löytynyt ruho on kuitenkin huonokuntoinen ja kuolinsyy jää määrittämättä. Kuvan 3 luokassa ”ei tietoa” on sekä luontaisesti kuolleita että pyydysiin kuolleita. Selvinneistä kuolinsyistä 48 % on pyydyskuolleita, josta verkkokuolleisuuden osuus on noin 90 %.

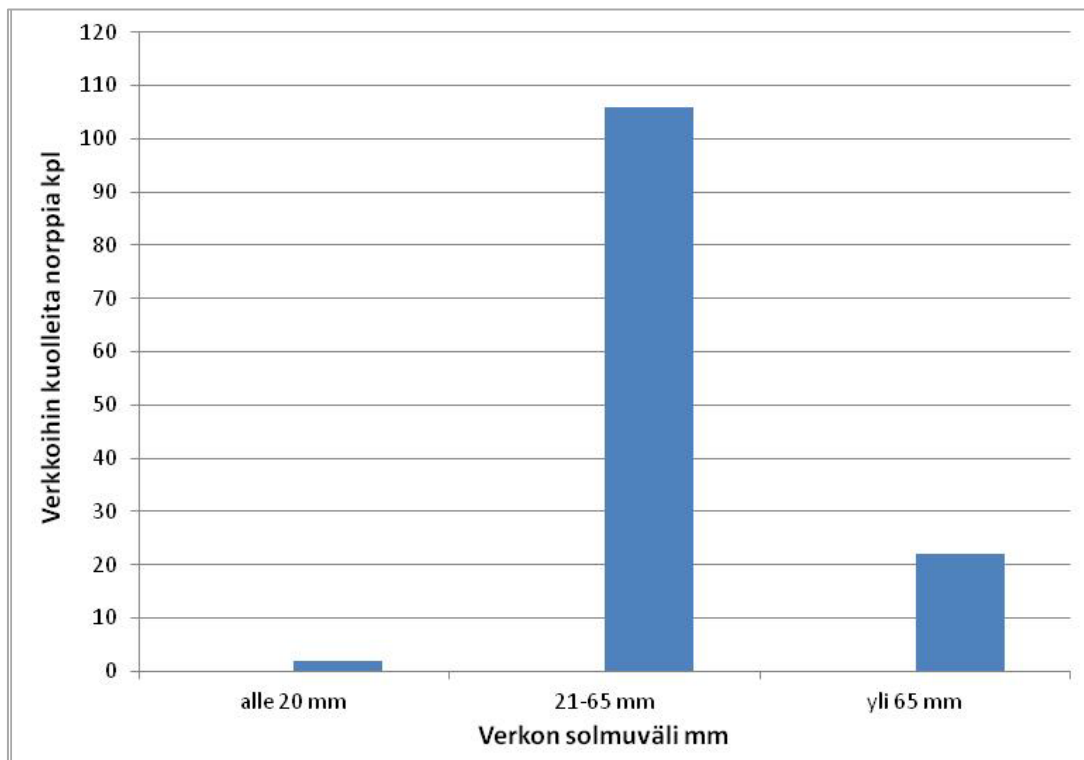
Eniten norppia kuolee solmuväliltään 45–60 mm:n verkkoihin ja muikkuverkkojen merkitys on ollut vähäinen (kuva 5). Saimaannorpan pyydyskuolleisuusriski laskee iän ja painon kertyessä (kuva 6). Kuuteilla pesä- ja pyydyskuolleisuus on suurinta (kuva 4). Pyydyskuolleisuus on suurinta keväällä ja kesällä. Talviverkkojen aiheuttama kuolleisuus on ollut noin 30 % kalaverkkoon kuolleista norpista viimeisten 15 vuoden aikana.

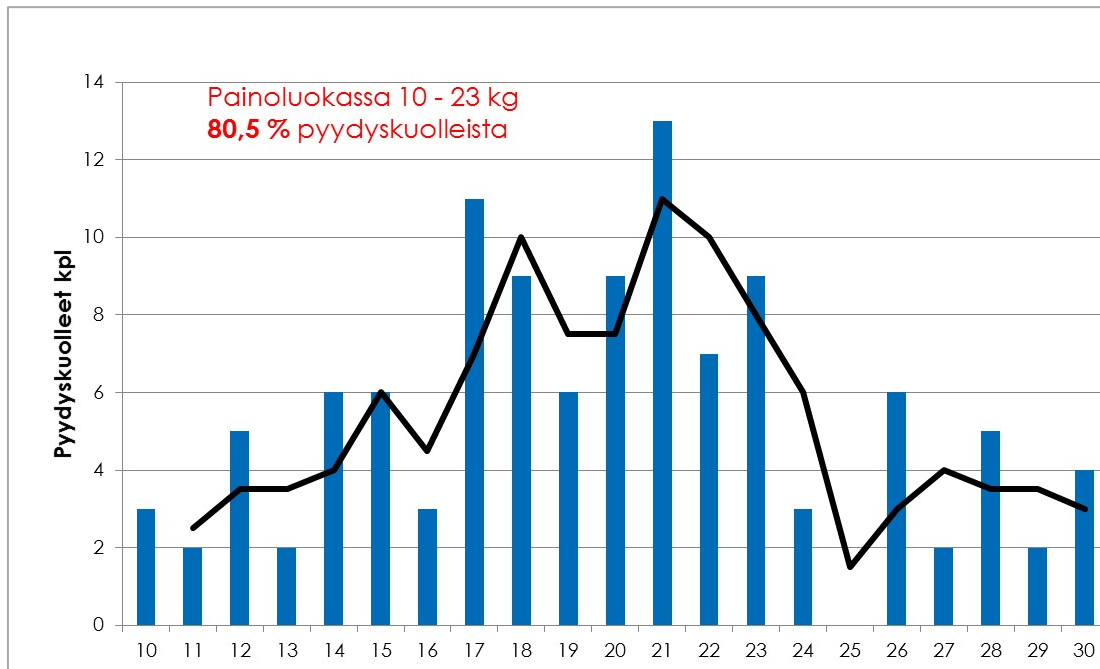
Kuva 3. Keskeiset havaitut saimaannorppien kuolinsyyt 2000–2014 (n = 371) (Metsähallitus, luontopalvelut).

Kuva 4. Nuorten norppien yleisimmät kuolinsyyt ovat pesä- ja pyydyskuolleisuus (Metsähallitus, luontopalvelut).

Kuva 5. Norppakuolleisuus eri solmuvälin verkoissa 1980–2014 (n = 129) (Metsähallitus, luontopalvelut).

Kuva 6. Eri painoisten (kg) kuuttien pyydyskuolleisuus vuosien 1980–2013 aikana (Metsähallitus, luontopalvelut).

Yhteenveto saimaannorppakannan tilasta ja kehitymisestä

- Saimaannorppakanta on kasvanut 2010–2015 seurantajaksolla vuosittain keskimäärin 3,5 % ja syntyvyys on ollut 20 % kannan koosta. Tunnusluvut vastaavat saimaannorpan suojelustrategian tavoitetta.
- Kanta-arvio vuodelta 2015 on 320 yksilöä ja lisääntymiskykyisten naaraiden määrä on noussut yli 90 yksilöön. Tarkkaa pesintään perustuvaa kanta-arviota ei ole kyetty tekemään kaikkina viime vuosina vähälumisuuden vuoksi.
- Kuutteja syntyy vuosittain keskimäärin 50–70 yksilöä ja norppien kuolleisuuden määrä vaihtelee 40–70 välillä. Keskimäärin syntyvyys on ollut hieman kuolleisuutta korkeampaa, joka näkyy kannan kasvuna.
- Ilmastonmuutos uhkaa kannan kasvua lisäämällä pesimäaikaista poikaskuolleisuutta. Saimaannorpan perinnöllinen monimuotoisuus on alhaisempi kuin millään muulla norpan alalajilla ja muuntelu vähenee edelleen.
- Kalastuskuolleisuus kohdistuu nuoriin norppiin. Riski vähenee norpan painon ja iän kasvaessa. Kuolleena löydetyistä aikuisista (yli 30 kg) joka viides on kuollut kalanpyydykseen. Aikuisten yksilöiden kuolleisuuden vähentäminen lisää syntyvyyttä ja sitä kautta kannan kasvunopeutta.
- Kuuttien verkkokuolleisuus on siirtynyt verkkokalastuskiellon vaikutuksesta touko-kesäkuulta heinäkuulle. Elokuussa kalanpyydysten aiheuttama kuuttikuolleisuus on ollut vähäistä.

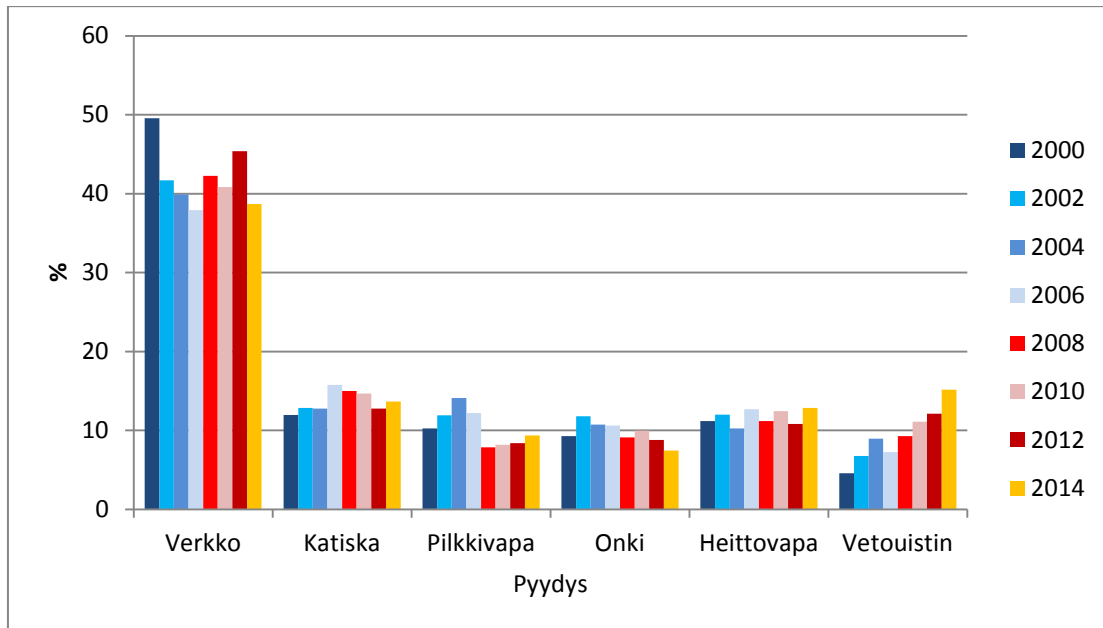
3 Kalastus Saimaalla

3.1 Kalastajamäärät ja kalastusmenetelmät

Vuonna 2014 saimaannorpan esiintymisalueella kalasti 40 päätoimista ja 20 sivutoimista ammattikalastajaa. Ammattikalastajien määrä on vähentynyt kolmanneksen viime vuosikymmeninä, mutta saaliit ovat kasvaneet. Suurin osa ammattikalastajista kalasti troolilla tai nuotalla. Ydinalueen 60 kalastajasta 12 kalasti verkoilla. Suurin osa kalastajista yhdistelee eri pyyntimenetelmiä. Näin turvataan kalastuksen ympäri- vuotinen kannattavuus ja sopeutuminen muikkukantojen vaihteluun sekä uhanalais- ten lajien suojelutoimiin. Muikkukantojen heikentyessä kalastajat joko vähentävät troolausta, vaihtavat pyyntivesiä tai siirtyvät ahvenen tai kuhan rysä- ja verkkopyyn- tiin.

Vapaa-ajankalastusta norpan esiintymisalueella harjoitti 2010-luvun vaihteessa noin 400 000 henkilöä. Suppeammalla, vain norpparajoitusten piirissä olevilla kalastus- alueilla, kotitarve- ja virkistyskalastajien määräksi arvioitiin noin 230 000. Vapaa- ajankalastajien määrä on kasvanut voimakkaasti kolmen vuosikymmenen aikana. Kalastajien liikkuvuus ja vapaa-ajanasuntojen määrä on kasvanut. Noin kolman- nestä vapaa-ajanasunnolta vuonna 2010. Suurin osa vapaa-ajanasunnolta kalasta- vista asui kuitenkin vakituisesti Itä-Suomessa.

Pihlajaveden ja Haukiveden vapaa-ajankalastusta harjoittaneista vedenomistajista 36 % piti verkkopyyntiä kaikkein tärkeimpänä pyyntimuotona vuonna 2011 tehdyn kyselyn mukaan. Yli 50-vuotiaista 40 % piti verkkokalastusta tärkeimpänä pyyntimuo- tonaan, mutta alle 50-vuotiaista vain runsas 20 %. Alle 50-vuotiaista vastaajista noin 40 % piti heitto- ja vetouistelua tärkeimpänä pyyntimuotonaan ja vanhemmista puo- lestaan vajaa 20 %. Verkkokalastuksen suosio liittyi myös vakituisen asumiseen kalavesien äärellä. Paikallisista useampi kalasti seisovilla pyydyksillä, verkoilla ja katiskoilla, kuin muualta tulleista ja paikallisille kertyi keskimäärin enemmän myös pyyntipäiviä kotitaloutta kohti. Joka kolmas paikallisista kalastajista kävi verkoilla tai katiskoilla yli 20 päivänä vuodessa. Valtaosa kaikista Saimaalla kalastavista kotitalo- uksista kalasti kuitenkin vain muutamana päivänä vuodessa. Jos verkkokalastajia olisi 25–50 % vapaa-ajankalastajien kokonaismäärästä, niin Saimaan alueella verk- kokalastajia olisi yhteensä 100 000–200 000 henkilöä. Vaikka verkkokalastuksen suosio on vähentynyt, se on edelleen tärkeä kalastusmuoto. Verkoilla pyydettiin koko maan vapaa-ajankalastussaalista noin puolet vuonna 2000, mutta vuonna 2014 enää vajaa 40 %. Heittovavan ja vetouistelun osuus kokonaissaaliista on samana aikana kasvanut lähes kaksinkertaiseksi 16 %:sta 28 %:iin. Erityisesti vetouistelun osuus saaliista on kasvanut (kuva 7)

Kuva 7. Eri pyydysten osuus vapaa-ajankalastuksen kokonaissaaliista 2000–2014.

3.2 Saalis

Ammattikalastajat pyysivät norppa-alueelta noin 1,8 miljoonaa kiloa kalaa vuonna 2012 (taulukko 2). Muikku on al ueen ammattikalastajien tärkein saalislaji. Muikkusaalis, 1,4 miljoonaa kiloa, oli noin puolet koko Suomen sisävesien ammattikalastajien muikkusaaliista. Saaliista liki 90 % saatiin troolilla ja nuotalla.

Ammattikalastajat kalastivat norppa-alueilla muikun lisäksi kuhaa, ahventa, madetta, haukea, siikaa, lahnaa ja särkeä. Kuhasaaliista 85 %, sekä mateen ja siian saaliista noin puolet saatiin verkoilla (taulukko 2). Saaliit ovat muuttuneet 1990-luvun lopusta. Kuhasaalis on kolminkertaistunut vuodesta 2008 vuoteen 2012. Siikasaalis on sen sijaan romahtanut. Ammattikalastajien saaliin arvo norppa-alueelta oli noin 3,7 miljoonaa euroa vuonna 2012 (RKTL 2014a).

Vapaa-ajankalastajien norppa-alueen kokonaissaaliin arvioitiin olleen vuonna 2009 runsas kolme miljoonaa kiloa (Seppänen ja Forsman 2014, taulukko 3). Itä-Suomen vapaa-ajankalastuksen siika-, ahven- ja haukisaaliit ovat olleet laskusuunnassa viimeisen kymmenen vuoden aikana. Muiden lajien saalismäärissä ei ole tapahtunut suuria muutoksia (RKTL 2014b). Tärkeimpien saalislajien arvo oli noin 5,5 miljoonaa euroa ammattikalastajille vuonna 2012 maksettujen keskihintojen mukaan arvioituna. Saaliin arvo on suuntaa-antava, koska vapaa-ajankalastajat eivät juurikaan myy saalistaan. Saaliit jakautuivat monien lajien osalta tasan paikallisten ja muualta tulleiden kalastajien kesken vuonna 2009. Kuha- ja madesaaliista paikalliset kalastivat suuren osan, mikä kertoo erityisesti verkkopyynnin merkityksestä, ja varsinkin mateen osalta talvisen pyynnin tärkeydestä.

Taulukko 2. Ammattikalastuksen saaliit (tn) norppa-alueella vuonna 2012. Taloudellisesti tärkeimpien lajien saaliit on esitetty pyyntimuodoittain. (Arvioitu sisävesien ammattikalastus tilastosta (RKTL 2014 a) siten että Itä-Suomen kolmen ELY-keskuksen saaliista n. 80 % tulisi norppa-alueelta ja pyydysjakauma olisi sama kuin koko sisävesialueella keskimäärin vuosina 2008, 2010 ja 2012. Saaliin arvo em. tilasto RKTL 2014a)

	Muikku tn	Kuha tn	Ahven tn	Made tn	Siika tn	Hauki tn	Särki tn	Lahna tn	Yht. tn
Trooli	607	4	1	0	1				630
Talvi-nuotta	399	0	3	1	1				417
Kesä-nuotta	183	0	6	0	0				358
Verkko	27	65	5	6	3				119
Rysä	134	7	11	4	1				263
Muu	0	0	7	1	0				11
Yhteensä	1350	77	33	12	6	16	220	84	1798
Saaliin arvo (1 000 €)	3080	375	59	58	20	24	44	25	3684

Taulukko 3. Vapaa-ajankalastuksen tärkeimpien kalalajien saalis (tn) norppa-alueella vuonna 2009 sekä paikallisten ja muualta tulleiden kotitalouksien osuudet (%) saaliista. Saaliin arvo perustuu Kalan tuottajahinnat 2012 -tilastotutkimuksen tietoihin (Riista- ja kalatalous -tilastoja 1/2013)

	Saalis, tn	Paikallisten osuus, %	Muualta tulleiden osuus, %	Saaliin arvo, 1 000 €
Hauki	808	51	49	1212
Ahven	783	50	50	1409
Muikku	378	52	48	861
Kuha	235	67	33	1151
Lahna	227	46	54	68
Made	190	84	16	912

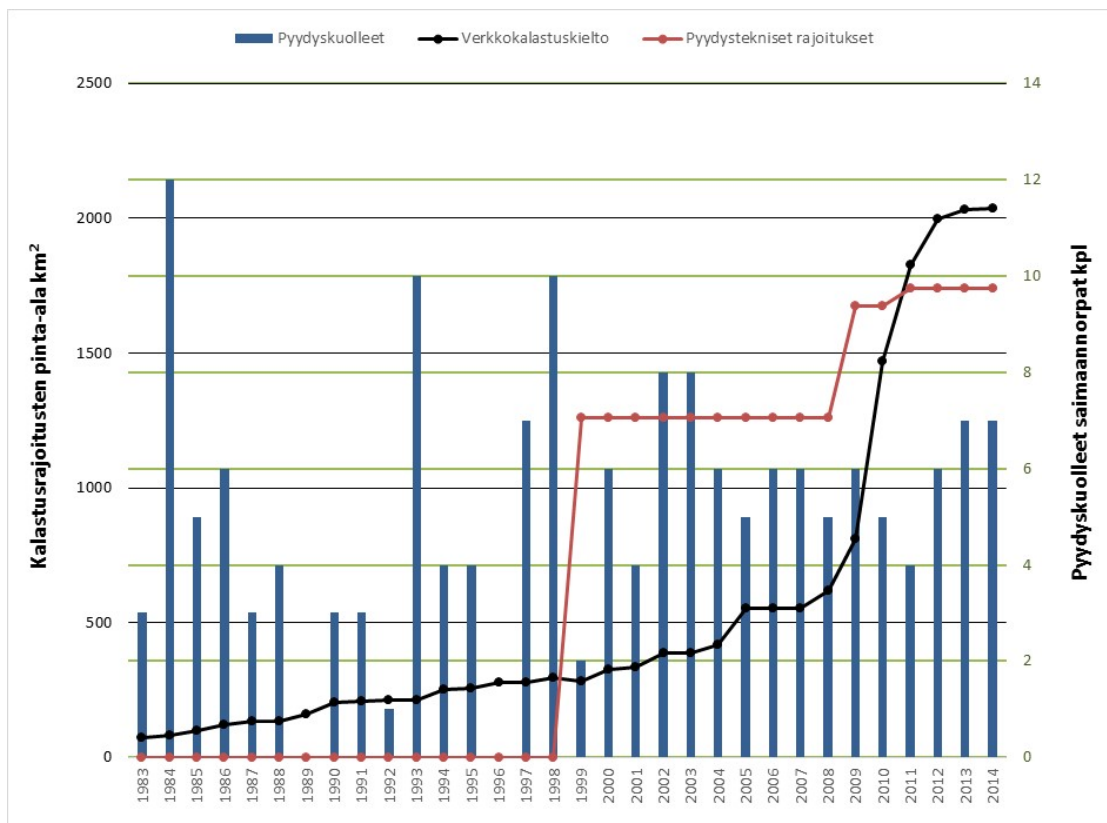
3.3 Kalastuksen rajoittaminen

Kalastusta on ohjattu saimaannorpan suojelemiseksi vuodesta 1982 alkaen yhteistyössä eri organisaatioiden kanssa. Kalastusta on rajoitettu sekä vapaaehtoisin kalastusrajoitussopimuksin että maa- ja metsätalousministeriön että valtioneuvoston antamien asetusten nojalla.

Vuonna 1996 kalastuslain muutoksella annettiin maa- ja metsätalousministeriölle toimivalta rajoittaa kalastusta uhanalaisen lajin vuoksi. Ministeriö on kieltänyt eräiden pyydysten ja kalastustapojen käytön saimaannorpan keskeisillä elinalueilla vuodesta 1999 alkaen. Asetuksella on kielletty tietynlaisten verkkojen ja isorysien käyttö sekä sellaisten koukkupydydysten käyttö, joissa käytetään syöttinä kalaa. Asetusten ensisijaisena tarkoituksena on ollut vähentää aikuisten norppien pyydyskuolemia.

Vuonna 2010 kalastuslain valtuussäännöstä muutettiin ottamaan huomioon perustuslain vaatimukset. Kalastuksen rajoittamisen toimivalta säädettiin valtioneuvostolle.

Maa- ja metsätalousministeriölle jäi edelleen yksityiskohtaisten teknisluonteisten säädösten antamismahdollisuus. Eduskunta lisäsi käsittelynsä aikana lakiin sopimusmenettelyn, johon aikaisemmin ei ollut kalastuslaissa säännöksiä ja jossa sopimusosapuolena oli ollut valtion toimesta Metsähallitus. Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle annettiin kalastuslain nojalla oikeus tehdä sopimuksia kalastuksen rajoittamiseksi vesialueen omistajien tai erityisen oikeuden haltijoiden kanssa saimaannorpan suojelemiseksi. Perustusvaliokunta katsoi lausunnonsaan, että suojelutavoite toteutuu niillä alueilla, joilla on voimassa oleva sopimus. Täten laissa tarkoitettua kieltoa ei voida asetuksella asettaa sellaiselle vesialueelle, jonka osalta rajoituksista on jo erikseen sovittu viranomaisten ja omistajan tai erityisen oikeuden haltijan kesken, koska kiellon säätämiseksi ei tällöin ole perustetta. Tämä tarkoittaa sitä, että sopimusalueilla kalastusrajoitusten osalta sovelletaan sopimuksia eikä asetusta.

Kuva 8. Kalastusrajoitusten pinta-ala ja pyydyskuolleet saimaannorpat. Keskimääräinen 5 vuoden havaittu pyydyskuolleisuus on ollut 2,5 % kannan koosta (2000–2004), 2,1 % (2005–2009) ja viimeisen 5 vuoden aikana 2,0 % (Metsähallitus, luontopalvelut ja ELY-keskus).

Keväällä 2011 valtioneuvosto antoi kalastuslain nojalla kaksi asetusta, joilla rajoitetaan kalastusta saimaannorpan suojelemiseksi. Toisella asetuksella täydennetään sopimuksien nojalla asetettuja kevään ja alkukesän verkkokalastuskieltoja (jatkossa verkkokalastuskieltoasetus) ja toisella annetaan ympärivuotisia pyydysteknisiä määryksiä (jatkossa pyydystyyppiasetus). Verkkokalastuksen kieltävä asetus (294/2011) on voimassa 31.12.2015 asti ja pyydystyyppiasetus (295/2011) 30.4.2016 asti.

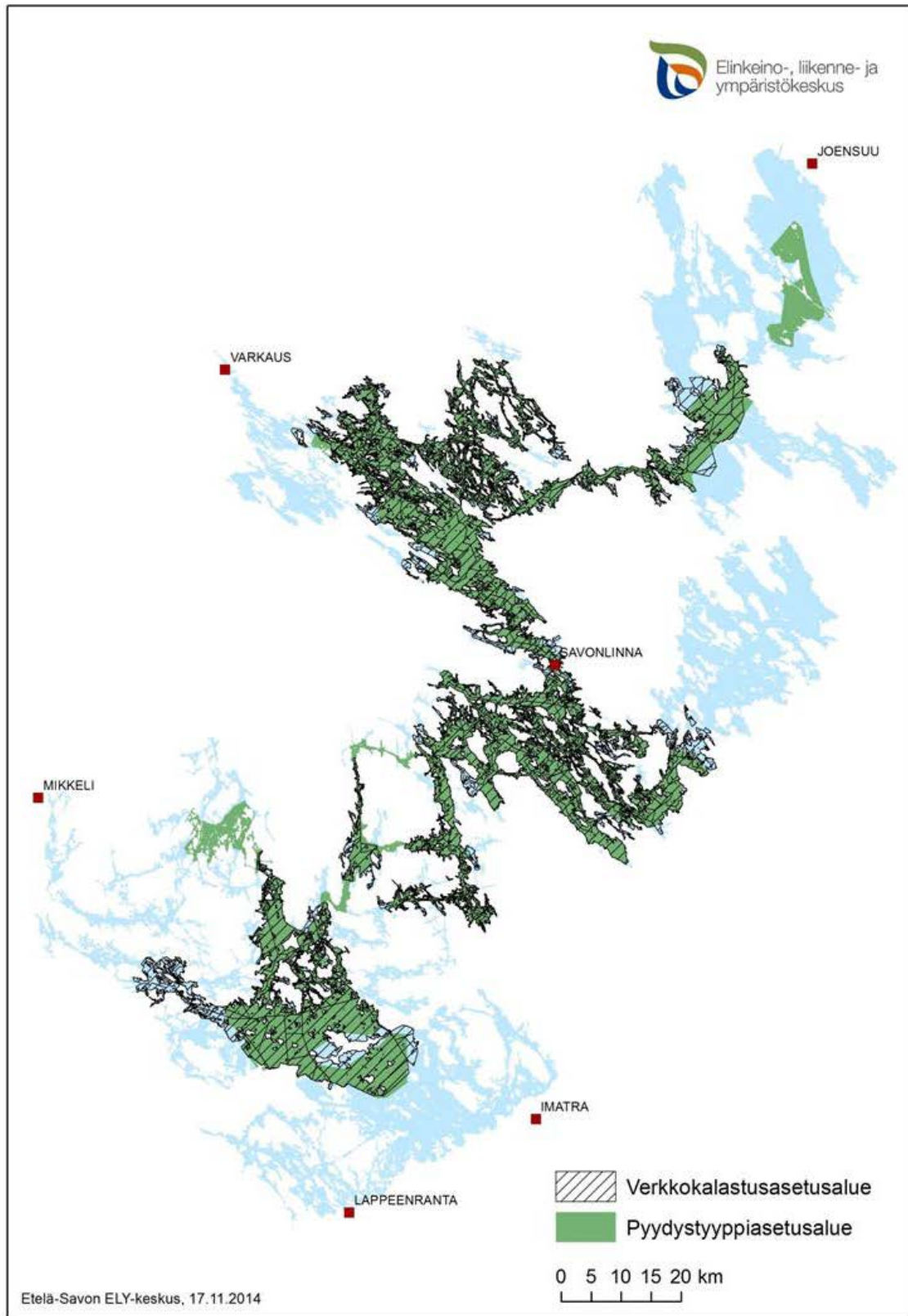
Pyydystyyppiasetus kieltää eräiden pyydysten ja kalastustapojen käytön koko vuoden aikana saimaannorpan keskeisillä elinalueilla (1751 km², kuva 9). Kielletyt pyydokset ja kalastustavat ovat:

- 1) pitkäsiima ja muu koukkupyöydys, jossa käytetään syöttinä kalaa tai kalanpalaa;
- 2) riimuverkko;
- 3) verkko, jonka liina on tehty monisäikeisestä langasta (multifiililanka);
- 4) solmuväliltään alle 60 millimetrin verkko, jonka liina on tehty 0,17 millimetriä paksummasta yksisäikeisestä langasta (monofiililanka);
- 5) solmuväliltään 60 millimetrin tai sitä suurempi verkko, jonka liina on tehty 0,20 millimetriä paksummasta yksisäikeisestä langasta;
- 6) päältä avoin isorysä ja muu isorysää vastaava seisova pyödyys, jonka solmuväli on yli 55 millimetriä, sekä sellainen isorysä, joka ei ole päältä avoin;
- 7) katiska, merta tai rantarysä, jonka nielu on leveydeltään yli 150 millimetriä;

Asetuksessa mainitulla rantarysällä tarkoitetaan rysää, joka aitaverkkoineen on enintään kuuden metrin pituinen. Pyydyksiä ja kalastustapoja koskevat rajoitukset asetuksessa eivät koske onkimista, pilkkimistä ja uistelua, vaikka niitä harjoitettaisiin kalasyöttiä käyttäen.

Vesialueen omistajat ja ELY-keskus ovat solmineet sopimuksia verkkokalastuksen kieltämiseksi 15 päivästä huhtikuuta 30 päivään kesäkuuta saimaannorpan poikasten keskeisillä liikkumisalueilla. Sopimusmenettelyä on täydennetty asetuksella niiden vesialueiden osalta, joihin ei ole saatu neuvoteltua sopimusta tai omistajia ei ole tavoitettu. Verkkokalastus on kielletty 15.4.–30.6. valtioneuvoston asetuksella 1 850 km²:n alueella (kuva 9). Asetuksen antamisen jälkeen sopimusmenettelyn avulla on kieltoaluetta laajennettu asetusalueen läheisyydessä esille tulleille uusille lisääntymisalueille. Sopimusalueen pinta-ala 30.6.2015 oli 1 974 km². Sopimusten ja asetuksen yhteisvaikutuksesta verkkokalastus on kielletty 15.4.–30.6. yhteensä 2 036 km²:n suuruisella alueella. Sopimuskorvausten taso on pysynyt samana 1980-luvulta lähtien. Korvauksen suuruus on ollut 170 € alkavaa nelikilometriä kohden.

Kalastusalueet ovat rajoittaneet verkkokalastusta uhanalaisten kalakantojen suojelun, istutusten tuottavuuden ja petokalojen luontaisen lisääntymisen turvaamiseksi. Lisäksi kalastusalueet ovat kieltäneet joidenkin kalastustapojen käytön sekä nostaneet kalojen alamittoja. Pohjaverkkokalastuksen rajoitukset koskevat pääsääntöisesti alle 55 mm:n tai 50 mm:n verkkojen käyttökieltoa (pois lukien muikkuverkot) joko ajankohtaan, syvyyteen tai lohikalojen vaellusväylään perustuen. Lisäksi useat kalastusalueet ovat kieltäneet erikseen pinta- ja välivesipyynnissä alle 80 mm:n verkot tai alle 65 mm:n verkot lohikalakantojen turvaamiseksi. Alueellisesti erilaisten sääteilypäätösten ja kalastusrajoitusten vuoksi niistä tiedottaminen on haastavaa.

Kuva 9. Vuonna 2011 annettujen valtioneuvoston asetusten aluerajaukset.

4 Kalastusrajoitusten vaikutusten arviointi sekä toimenpiteiden kehittämistarve

Saimaannorpan suojelu on tehostunut 1980-luvulta lähtien. Suojelutyö on perustunut norppakannan tutkimuksesta ja seurannasta saatuihin tietoihin. Merkittäviä suojelua edistäviä toimia ovat olleet suojelualueiden perustaminen, kalastuksen rajoittaminen sopimuksilla ja normeilla, rantarakentamisen ohjaaminen kaavoituksen keinoin, ympäristömyrkyiksi luokiteltavien aineiden käytön lopettaminen, pesimäaikaisen vedenpinnan vaihtelun rajoittaminen sekä viestintä. Viranomaisten toimien lisäksi vapaaehtoistyöllä on ollut suuri merkitys saimaannorpan suojelussa. Tietoisuus saimaannorpasta ja suojelukeinojen hyväksyttävyyks ovat lisääntyneet.

Saimaannorpalle vaarallisimpia pyydyksiä ovat vahvalankaiset verkot ja riimuverkot, mutta myös ohutlankaisiin verkkoihin norppia kuolee vuosittain. Pyydystyyppiasetuksen rajoitukset ovat vähentäneet aikuisiin norppiin kohdistuvaa pyydyskuolleisuusrisiä. Verkkokalastus on erityisen vaarallista nuorille saimaannorpille. Ilman kalastusrajoituksia pyydyskuolleisuus olisi ollut huomattavasti suurempaa. Verkkokalastuksen ja saimaannorpan suojelun yhteen sovittaminen on haastavaa sivusaaliskuolleisuusriskin vuoksi. Tässä tehtävässä rajoitusten lisäksi tiedotus ja norppaturvallisten kalastusmenetelmien suosiminen ja kehittäminen ovat avainasemassa.

4.1 Pyydystyyppiasetuksen vaikutus suojelutavoitteeseen

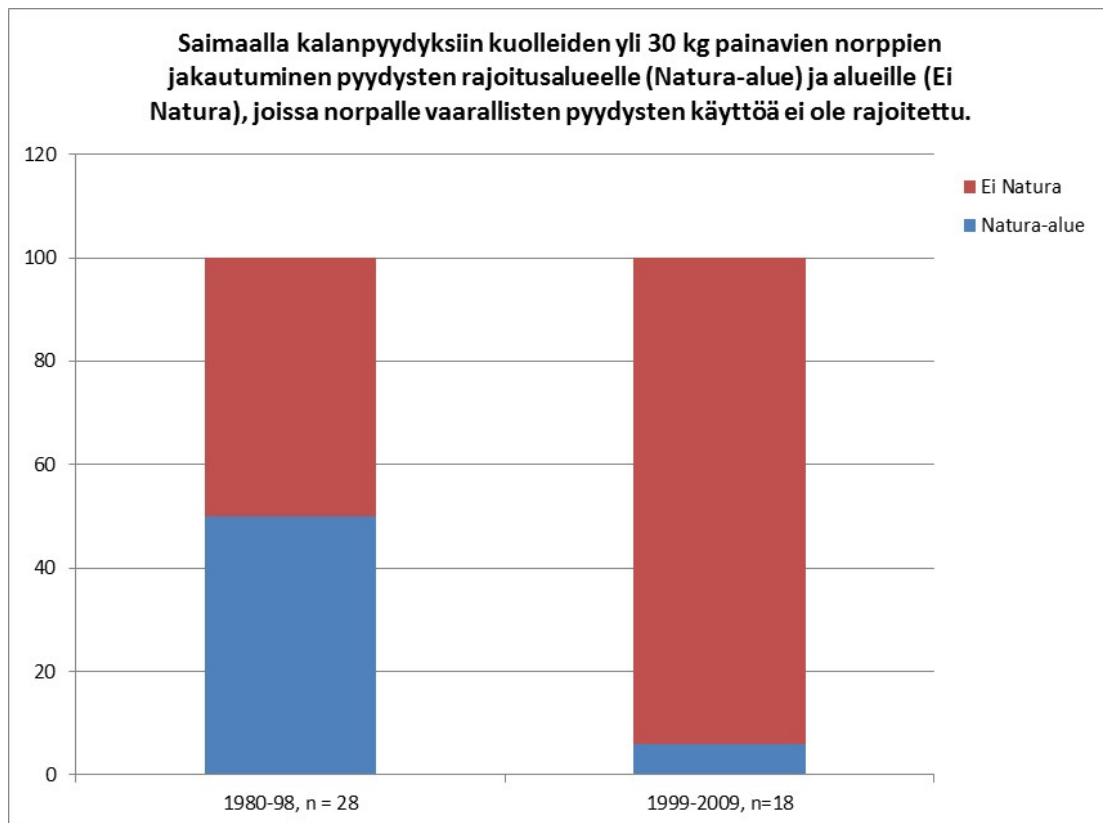
Pyydystyyppirajoitus on vähentänyt asetusalueella aikuisten (yli 30 kg) norppien kalanpyydyskuolemia (kuva 10). Natura-alueilla kiellettiin norpalle vaaralliset pyydykset jo vuonna 1998. Rajoituksen ansiosta aikuisten norppien kuolleisuus väheni voimakkaasti kieltoalueella. Pyydystyyppirajoitus suojaa myös kuutteja, alle 30 kg painavia norppia. Ilman rajoituksia nuorten norppien kuolleisuus olisi merkittävästi nykyistä yleisempää.

Vuosina 2005–2014 ohutlankaisiin verkkoihin kuoli (havaittu kuolleisuus) 37 norppaa ja pyydystyyppiasetuksen vastaisiin verkkoihin 10 kpl. Ilman rajoituksia vahvalankaisien verkkojen ja riimuverkkojen aiheuttama kuolleisuus olisi huomattavasti suurempi.

Vuosina 2005–2014 katiska- ja mertapyydyksiin, joissa ei ole ollut nielurajoitinta, on kuollut 5 yksilöä. Nielurajoittimella varustettuihin pyydyksiin ei ole kuollut yhtään norppaa. Keväällä 2014 yksi kuutti kuoli katiskan rajoitusalueen ulkopuolella ja toinen säädösten vastaiseen katiskan rajoitusalueella.

Pyydystyyppiasetuksen alue (1 740 km²) kattaa 40–45 % saimaannorpan esiintymisalueesta. Saimaannorpan keskeisten elinalueiden osalta pyydystyyppiasetuksen aluerajaus ei ole riittävä eikä alue ole yhtenäinen.

Riimu- ja vahvalankaisten verkkojen, kalatäkyisten pitkä/lohisiimojen käyttökielto sekä merta- ja katiskapyydysten nielurajoittimet ovat tehokkaimmat pyydystekniset suojelutoimet. Pyydystekniset rajoitukset suojelevat lisääntymiskykyisiä naaraita ja lisäävät siten syntyvyyttä.

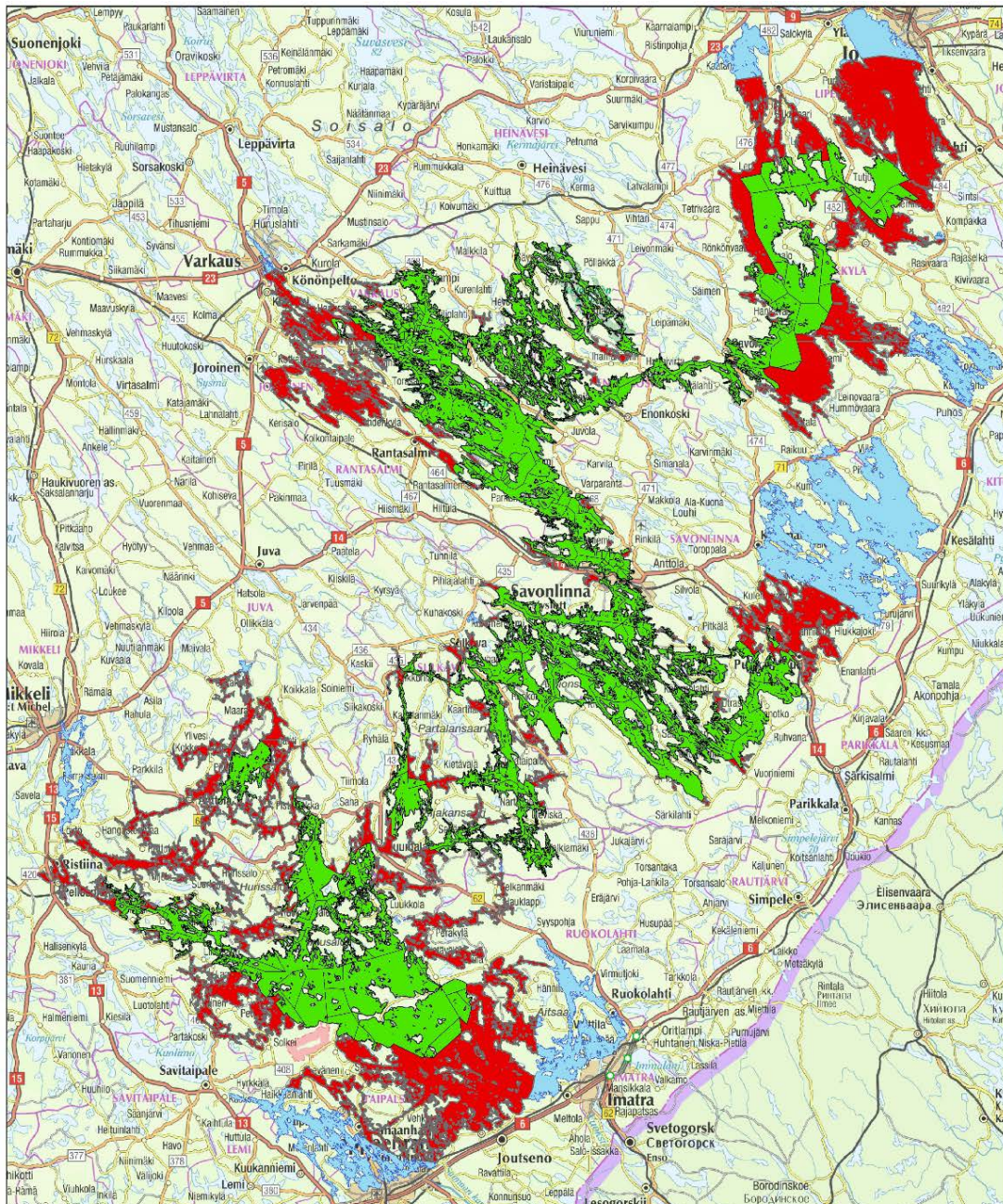
Kuva 10. Pyydystyyppirajoitus vähentää tehokkaasti aikuisten norppien pyydyskuolleisuutta (Metsähallitus, luontopalvelut).

Rajoitusalueen yhtenäisyys ja alueellinen laajentaminen vähentäisi norppakuolemia Saimaalla ja kalastuksen aiheuttamaa sivukuolleisuutta. Rajoitusalueen laajentaminen vähentäisi edelleen kalastusta riimuverkoilla ja vahvalankaisilla verkoilla sekä joidenkin lajien pyyntiä ja lisäisi pyydyskustannuksia. Alueen yhtenäisyyttä puoltaa tiedottamisen helpottuminen ja rajoitusten noudattamisen valvonta. Kalastusvalvonnan raportointien mukaan jopa noin 20 % tarkistetuista katiskapyydyksistä oli säädösten vastaisilla rajoitusalueilla. Verkkokalastuksen rikkomukset ovat olleet sattunaisia. Pyydysrajoituksista huolimatta kalastuksen sivusaaliskuolleisuutta on vaikeaa saada kokonaisuudessaan pois.

4.2 Verkkokalastuskiellon vaikutukset suojelutavoitteeseen

Ajallisen verkkokalastuskiellon 15.4.–30.6. ensisijaisena tavoitteena on vähentää vieroituskäisten kuuttien verkkokuolemia. Verkkorajoitus palvelee myös aikuisten norppien suojelua. Verkkokalastuskieltoalueen laajuus on nykyisin 2 036 km², josta sopimuksilla ja valtion vesillä on katettu 1 974 km² ja asetuksella 62 km². Vuosina 2014 ja 2015 kaikki kuutit syntyivät rajoitusalueella.

Keväisen verkkokalastuskiellon tarkastelu 2015

© Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/12
© Karttokeskus Oy

- Keväinen verkkokalastuskieltoalue 2015, asetus + sopimusmenettely 2036 neliökilometriä.
- Saimaannorpan kuuttien liikkumisalue 31.7 mennessä nykyisten pesäpaikkojen ja liikkumistutkimusten perusteella. Ns. riskialue 3655 neliökilometriä, jolla kuutit voivat jäädä verkkoihin rajoitusaikana ilman sopimusmenettelyä.
- Vesistö, jossa ei ole saimaannorpan poikaspesiä ja kuuteilla ei ole riskiä jäädä verkkoihin 31.7 mennessä. Riskin arviointi perustuu vuoden 2015 tietoihin.

Kuva 11. Verkkokalastuskieltoalue ja kuuttien maksimaalinen liikkumisalue.

Vuosina 2005–2014 eniten (64 %, 38 kpl) norppia kuoli verkkopyydyksiin 1.1.–31.7. välisenä aikana. Vuosina 2005–2009 touko-kesäkuussa kuoli verkkoihin 10 kuuttia ja heinäkuussa kaksi. Verkkokalastuskiellon laajentuessa vuosina 2010–2014 touko-kesäkuussa kuoli verkkoihin enää 4 kuuttia, mutta heinäkuussa kuoli 14 kuuttia. Kuuttien verkkokuolemat ovat siten vähentyneet touko- ja kesäkuussa ja kuolevuus on siirtynyt heinäkuulle (taulukko 5). Viimeisen viiden vuoden aikana on havaittu heinäkuussa verkkoon kuolleen keskimäärin 2–3 kuuttia, mutta ei yhtään aikuista norppaa. Elokuussa tänä aikana ei ole havaittu yhtään verkkoon kuollutta kuuttia. Nuoria norppia kuolee myös talviverkkoihin. Verkkokalastuskiellon voimassa oloaika tulee jatkossakin olla vähintään 15.4.–30.6. Kiellon asettaminen heinäkuulle vähentäisi keskimäärin 2–3 kuuttikuolemaa vuodessa.

Vuonna 2014 ja 2015 kaikki kuutit syntyivät verkkokalastuskieltoalueella. Vuonna 2012 verkkokiellon rajoitusalueet kattoivat 83 % norppien lisääntymisalueesta. Vielä vuonna 2009 pois kasista syntyi sopimusalueella noin 80 % ja sitä ennen vain noin 60 %.

Verkkokalastuskieltoalue on nykyään kattava keskeisillä lisääntymisalueilla, mutta lahtivesiä on jätetty kiellon ulkopuolelle. Rajoitusalue pesäpaikkojen läheisyydessä ei ole kaikilta osin riittävä, kun otetaan huomioon kuuttien liikkuminen pesäpaikkojen ympärillä. Viime vuosina tehtyjen radiolähetinseurantojen tietojen mukaan kuutit liikkuvat usein myös lahtivesissä. Vuonna 2013 syntyi 15 kuuttia ja vuonna 2014 10 kuuttia niin lähelle verkkokalastuskieltoalueen ulkorajaa, että kyseisten kuuttien liikkumisalue ulottui myös rajoitusalueen ulkopuolelle.

Seurantajaksolla 2009–2014 kuoli verkkokiellon aikana 5 kuuttia, jotka menehtyivät verkkoihin keskeisen lisääntymisalueen sisällä olevissa aukkopaidoissa. Rajoitusajana (15.4.–30.6.) verkkokielloalueen laajuus on oikean suuntainen. Aluetta harkittaessa tulee kuitenkin ottaa huomioon ydinalueen sisällä olevien ”aukkopaikkojen” aiheuttama pyydyskuolleisuusrisin kasvu sekä norpan lisääntymisalueen laajentuminen Etelä-Saimaalle, Luonterille ja Orivesi-Pyhäselkä-alueilla. Norpalle tärkeä lisääntymisalue on laajentunut yhtenäiseksi alueeksi lukuun ottamatta Luonteria, joka on hieman erillään muusta lisääntymisalueesta.

Taulukko 5. Saimaannorppien verkkokuolleisuus vuosina 2005–2014, pv = pyydystyyppin vastainen pyydys, tp = tutkintapyyntö / laiton pyydys rajoitusalueella.

KUUKAUSI	PYYDYS- KUOLLEITA NORPPIA KPL	ALLE 30 KG, KUUTTIEN VERKKOKUOLEMAT	YLI 30 KG "AIKUISTEN" VERKKOKUOLEMAT
TAMMIKUU	6	0	2013 Pihlajavesi, 36,4 kg, 2013 Pihlajavesi, 30,1 kg, 2010 Sulkava, 50 kg, 2006 Sulkava, 36 kg, 2006 Haukivesi, 65 kg (pv), 2006 Pihlajavesi, 30 kg,
HELMIKUU	3	0	2014 Haukivesi, 35,5 kg, 2013 Sulkava, 60 kg, 2009 Orivesi, 41,5 kg (pv)
MAALIS- HUHTIKUU	1	2008 Pihlajavesi (tp)	0
TOUKOKUU	8	2009 Taipalsaari, 2008 Haukivesi, 2007 Haukivesi, 2007 Joutenvesi, 2006 Pihlajavesi, 2005 Haukivesi, 2005 Haukivesi	2013 Haukivesi 43 kg
KESÄKUU	13	2014 Haukivesi, 2014 Pihlajavesi, 2012 Pihlajavesi, 2010 Puumala, 2007 Petraselkä, 2006 Petransel- kä, 2005 Haukivesi (pv)	2012 Puumala, 1 v norppa löydetty kesäkuussa, 2008 Pihlajavesi, 1 v, (pv + tp), 2007 Pihlajavesi (talviverkko),
HEINÄKUU	17	2014 Pihlajavesi, 2014 Pihlajavesi, 2014 Haukivesi (pv), 2013 Sulka- va, 2013 Sulkava, 2013 Haukivesi, 2012 Pihlajavesi, 2012 Enonkoski, 2012 Taipalsaari, 2012 Haukivesi, 2011 Pihlajavesi, 2011 Pihlajavesi, 2011 Enonkoski, 2010 Haukivesi, 2009 Haukivesi, 2009 Haukivesi	Puruvesi 2009, 53,15 kg (pv)
ELOKUU	6	2013 Sulkava, 2008 Pihlajavesi, 2007 Pihlajavesi, 2005 Haukivesi, 2005 Joutenvesi	
SYYSKUU	1	2010 Sulkava (pv)	
LOKAKUU	3	2012 Pihlajavesi	2007 Puumala 103 kg
MARRASKUU	0	0	0
JOULUKUU	1	0	2009 Pihlajavesi, 31 kg (pv)
YHTEENSÄ	59	38	16

4.3 Suojelutoimenpiteiden vaikutukset kalastukseen

Rajoitusten vaikutuksia kalastukseen on arvioitu vapaa-ajan kalastuksen (kotitarve- ja virkistyskalastus) ja ammattikalastuksen osalta erikseen. Rajoitusten vaikutukset kalastukseen on esitetty myös taulukossa 6.

Vaikutukset kotitarve- ja virkistyskalastukseen

Rajoitukset vaikuttavat eniten paikallisiin verkkokalastajiin ja ohjaavat kalastusta muihin kalastusmuotoihin. Vapaa-ajankalastajien osalta ajallinen verkkokalastuskielto vähentää kevätkutuisten kalojen pyyntiä ja saalista sekä kesäasukkaiden verkkokalastusta. Lankavahvuuksien rajoittaminen vähentää suurikokoisten peto- ja lohikaloiden verkkosaalista. Riimuverkko- ja kevätkalastuskielto yhdessä vähentävät suurikokoisten särkikaloiden kalastusta, mutta niiden kalastuksen on arvioitu vähentyvän muutenkin. Ohutlankaisten pyydysten käyttöikä on lyhyempi kuin vahvalankaisten verkkojen. Rajoitusten yhteisvaikutuksesta pyydysten hankintakustannukset lisääntyvät.

Valtakunnallisten tilastojen mukaan Itä-Suomen vapaa-ajankalastuksen saalismäärät eivät ole merkittävästi muuttuneet viime vuosikymmeninä, joskin ahven- ja hauksaaliit ovat pienentyneet ja kuhasaaliit ovat puolestaan kasvaneet. Verkkokalastuskielto edistää vaelluskalojen poikasten selviytymistä syönnösalueille ja lankavahvuuksien rajoittaminen vähentää suurikokoisten lohikaloiden verkkosaalista. Verkkokalastusrajoituksella on myönteisiä vaikutuksia kevätkutuisten lajien luontaiseen lisääntymiseen. Merta- ja katiskapyynti on paikoin lisääntynyt.

Verkkokalastuksen suosio on vähentynyt sekä valtakunnallisesti että Saimaan alueella, kun taas vapakalastuksen suosio on lisääntynyt. Suuntaus vähentää norpalle vaarallisten verkkojen käyttöä. Samalla saimaannorpan suojelun hyväksyttävyyden lisääntyminen. Myönteisestä kehityksestä huolimatta suojelutoimilla on ollut ja tulee olemaan merkittäviä vaikutuksia kalastukseen.

Vaikutukset ammattikalastukseen

Rajoitukset vaikuttavat ammattikalastukseen lähes koko Saimaan alueella. Ammattikalastajat ovat pääsääntöisesti päätoimisia yrittäjiä ja saalista on saatava ympärivuotisesti. Vain osa ammattikalastajista harjoittaa kalastusta muiden elinkeinojen rinnalla. Saimaannorpan suojelurajoitusten lisäksi ammattikalastajien kalastusta säätelee uhanalaisten kalalajien suojelemiseksi tehdyt rajoitukset sekä kalakantojen tilan vaihtelut. Saimaannorpan suojelemiseksi asetettujen rajoitusten keskeiset vaikutukset ammattikalastukseen voidaan tiivistää seuraaviksi:

- Kalastusmahdollisuudet pienentyvät ja kevätkutuisten kalojen sekä muikun rypsäpyynnin saaliit vähenevät.
- Uusien pyydysten hankinta ja pyydyskehitys lisäävät kustannuksia.
- Tulot vähentyvät, koska korvaukset eivät ole täysimääräisiä ja investointitukea ei ole aikaisemmin myönnetty norppaturvallisten pyydysten hankintaan.
- Saaliin ympärivuotinen toimitusvarmuus jälleenmyyjille ja jalostajille laskee.

Pyydystekniset rajoitukset vaikeuttavat ammattikalastajien kevätkutuisten kalojen sekä muikun rysä- ja verkkopyyntiä. Rajoitukset heikentävät kalastuselinkeinon toimintaedellytyksiä, koska ne vähentävät kalastusmahdollisuuksia ja lisäävät kustannuksia. Kuhan kalastajista osa keskittyy talviverkkopyyntiin ja osa kalastaa läpi vuoden. Talviverkkopyyntäjällä kevätkauden kuhasaalis on vain noin pari prosenttia vuoden saaliista, kun taas läpi vuoden kalastavalla verkkorajoitusajan saalis voi muodostaa jopa neljänneksen koko vuoden kuhasaaliista. Verkkojen käyttörajoitus (15.4.–30.6.) vaikuttaa siten eri tavoin kuhan kalastajiin. Muikun ammattimaista verkkokalastusta harjoitetaan hyvin vähän kevään verkkorajoitusaikana. Muikkua pyydetään troolilla ja nuotalla sekä kokeiluluonteisesti rysillä. Lahnasaaliista suurin osa, yli 60 %, pyydetään kevätajoitusaikana. Pitkän ajan seurannan perusteella pyyntimäärä solmuväliltään yli 40 mm:n verkoilla oli keväisellä kalastuskieltokaudella keskimäärin runsas 10 % koko vuoden määrästä. Osuus vaihtelee paljon kalastajakohtaisesti sekä pyyntikohteen mukaan.

4.4 Suojelutoimenpiteiden vaikutukset osakaskuntien toimintaan

Osakaskuntien lupamyyntitulot vaihtelevat vuosittain ja ovat riippuvaisia osakaskunnan vesialueista ja kalastuksesta sekä osakasmäärästä. Mitä suuremmat lupa-alueet ja paremmat kalakannat sitä enemmän osakaskunnalle kertyy kalastajien maksamia maksuja. Keskimäärin osakaskunnilla on lupatuloja 0,5–2 € vesihehtaaria kohden. Kun verkkokalastusta rajoitetaan, niin kesäasukkaiden verkkolupamaksut vähenevät tai loppuvat kokonaan, jos lomakausi ajoittuu verkkokiellon ajalle.

Kalastusrajoitukset ja sopimukset lisäävät osakaskuntien tiedotuksen ja kalastuksen valvonnan tarvetta sekä näistä aiheutuvia kuluja. Nykyisin osakaskunnille maksetaan sopimuskorvauksia 170 € alkavaa neliökilometriä kohden. Sopimuskorvaustaso, noin 1,7 € hehtaaria kohden, on säilynyt ennallaan ja ilman inflaatiotarkistuksia vuodesta 1982 lähtien.

Suojelun takia asetetut rajoitukset ja sopimusmenettelyn velvollisuudet ovat lisänneet osakaskuntien ja kalastusalueiden välistä yhteistyötä sekä lisänneet tarvetta toiminnan kehittämiseen.

On huomattava, että saimaannorpan suojelemiseksi tehtävät kalastusrajoitukset estävät eniten kalastusta, joka tapahtuu vesialueen omistajien myymien lupien nojalla. Yleiskalastusoikeuksien turvin tapahtuvaa vapakalastusta ei saimaannorpan suojelemiseksi ole tarve rajoittaa. Kalastusrajoitukset vievät siten vesialueen omistajilta päätäntävaltaa ja kalastusoikeutta juuri niiden pyydysten osalta, jotka ovat kalastusoikeuden käytön konkreettinen elementti. Tämä seikka vaikuttaa olennaisesti suhtautumiseen kalastuskieltoihin. Liitteessä 2 on esitetty vesialueen omistajille suunnatun kyselyn keskeiset tulokset ja liitteessä 5 on mielipidekyselyn tulokset.

Taulukko 6. Nykyisten saimaannorpan suojelemiseksi tehtyjen kalastusrajoitusten vaikutukset.

Asiakokonaisuus	Vaikutus suojelutavoitteeseen	Vaikutus kalastukseen
<p>Pyydystekniset rajoitukset (pyydystyyppiasetus)</p>	<p>+ Aikuisten norppien kuolleisuus on vähentynyt. Vähentää suurikokoisten uhanalaisten lohikalojen verkkokuolleisuutta (liite 2).</p> <p>+ Vähentänyt norpalle vaarallisia pyydyksiä ja on lisännyt norppaturvallisten pyydysten kehittämistä ja käyttöä.</p> <p>- Jatkossa uudet katiska-, merta- ja havaspyydykset sekä monikuitu- tai muut vahvat verkkoliinat otettava paremmin huomioon.</p> <p>- Aluerajaus ei ole riittävä ottaen huomioon norpan elinalue ja levittäytyminen.</p>	<p>+ Monipuolinen kalastus on mahdollista rajoituksista huolimatta.</p> <p>+ Norppaturvallisten pyydysten kehittäminen on käynnistynyt ja ensimmäinen toimiva norppaturvallinen rysämali on kehitetty.</p> <p>- Pyydysten kehittäminen on hidasta ja kallista. - Lisää kalastuksen pyydyshankintakustannuksia sekä vähentää ammattikalastuksen kannattavuutta.</p> <p>- Pyydystekniset vaatimukset vähentävät tiettyjen kalalajien kalastusta ja joidenkin pyydysten saalista (esim. muikkurysä).</p> <p>- Korvaukset kattavat kustannukset ja saalisenetykset vain osittain</p>
<p>Ajallinen verkkokalastuskielto (sopimusmenettely ja asetus)</p>	<p>+ Sopimusmenettely lisää tietoisuutta norppaturvallisesta kalastuksesta sekä sitouttaa vesialueen omistajia ja kalastajia suojeluun sekä siitä tiedottamiseen.</p> <p>+ Korvausjärjestelmä ja -taso on vesialueen omistajille kannustava.</p> <p>+ Vähentää kuuttikuolleisuutta ja uhanalaisten lohikalojen vaelluspoikasten verkkokuolleisuutta.</p> <p>- Kuuttikuolleisuus on siirtynyt osin heinäkuulle.</p> <p>- Asetus- ja sopimusmenettelyn alueellinen rikkonaisuus.</p>	<p>+ Muikkuverkko ei ole norpalle vaarallinen pyydys tilastojen perusteella.</p> <p>- Ammattikalastuksen saalisenetysten korvaustaso on puutteellinen.</p> <p>- Vähentää mm. kuhan, hauen ja ahvenen saalista.</p>
<p>Kalastusalueiden päätökset, solmuvälirajoitukset</p>	<p>+ Rajoitukset yhdessä vähentävät verkkokalastusta, erityisesti kesäasukkaiden kalastusta.</p> <p>+ Uhanalaisten kalalajien suojelun edistämiseksi tehdyt pinta- ja välivesiverkkojen solmuvälirajoitukset ja saimaannorpan suojelemiseksi asetetut pyydystyyppiasetuksen rajoitukset yhdessä vähentävät pinta- ja välivesiverkkopyyntiä.</p>	<p>+ Vähentää tiettyjen verkkojen määrää ja sitä kautta ns. sekalajikalastusta. Verkkokalastus keskittyy lajikohtaisiin pyyntisesonkeihin ja -syvyyskiin (esim. muikku, ahven, hauki, made, kuha).</p> <p>- Kalastusrajoitusten määrä ja alueellisesti erilaiset rajoitukset vähentävät kalastuksen kiinnostavuutta ja verkkokalastuksen aloittamista.</p>

4.5 Viestintä ja valvonta

Saimaan osakaskuntien tekemä kalastuksen valvonta vaihtelee alueittain voimakkaasti. Kalastuksen valvonta on ollut osin puutteellisesti suunniteltua ja valvojien välinen yhteistyö ei ole kaikilta osin toiminut tehokkaasti. Valvontaa ovat tehneet osakaskuntien valvojien lisäksi Metsähallituksen, kalastusalueiden ja poliisin valvojat.

Kalastuksen valvojien toimivaltuuksia muutettiin vuoden 2011 alusta voimaan tulleella kalastuslain muutoksella. Kalastusalueen valvoja voi valvoa uuden lainsäädännön mukaan myös osakaskuntien ja yksityisvesien alueella. Vesialueen omistajien ja kalastusalueen asettamilta valvojilta edellytetään kuitenkin kokeen suorittamista ennen kuin he voivat saada elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta oikeuden valvontaan. Lain uudistus on vähentänyt valvojien lukumäärää, mutta toisaalta lisännyt valvojien osaamista. Esimerkiksi saimaannorpan ja uhanalaisten lohikalojen suojelemiseksi on Saimaan alueella järjestetty valvojakoulutusta vuonna 2014 ja 2015.

Kalastuksen valvonta on yksi poliisin monista tehtävistä. Julkisen hallinnon rakennemuutosten myötä Itä-Suomen poliisin resurssit ovat vähentyneet, mikä on heijastunut myös kalastuksen valvontaan. Pitkän aikajakson työvuorosuunnittelu poliisissa aiheuttaa sen, että valvonnallista tarvetta ei voida kohdentaa kalastuksen valvontaan hetkellisen tarpeen tai ilmoitusten perusteella. Useita viikkoja etukäteen päätetyt valvontapäivät eivät kohtaa hetkellistä tarvetta.

Vesialueen pirstaleisuus vaikeuttaa tiedottamista varsinkin kauempana asuville osakkaille ja matkailijoille. Tiedottaminen, viestintä ja saimaannorpalle positiivisen asenneilmapiirin luominen on kuitenkin kustannuksiltaan edullinen, tehokas ja kestävä menetelmä suojelun edistämiseksi. Norppaa koskeva viestintä on ollut monipuolista ja useiden organisaatioiden toteuttamaa. Yhteistä viestintäsuunnitelmaa tai laajempaa viestinnän koordinoitua ei ole toteutettu. Tiedottamista norppien pesimä-
rauhasta ja vaarallisista pyydyksistä sekä heinäkuun verkkokalastuksen vaarallisuudesta on lisättävä. Tiedottamisella voidaan saada aikaan myönteinen ilmapiiri, mikä vähentää rajoitusten ja valvonnan tarvetta. Yhteisellä viestintäsuunnitelmalla voidaan tehostaa norpan suojelua koskevaa viestintää.

5 Seurantaryhmän toimenpide-esitykset

5.1 Yleiset lähtökohdat ja tavoitteet

Saimaannorpan suojelustrategiassa on määritelty saimaannorpan suojelun tavoitteet. Suojelun päämääränä on saimaannorpan suotuisan suojelutason saavuttaminen. Tavoitteena on, että saimaannorppakanta kasvaa vakaasti ja kannan koko, rakenne ja esiintymisalue saavuttavat suotuisan suojelun tason. Välitavoitteena on, että saimaannorpan talvikanta kasvaa vähintään 400 yksilöön vuoteen 2025 mennessä. Nykyinen kannan kasvunopeus turvaa kannan kasvamisen tavoitteeseen vuoteen 2025 mennessä, mikäli kuolleisuudessa ei tapahdu muutoksia.

Saimaannorpan suojelustrategian liitteen 5 mukaan saimaannorpan kalanpyydyskuolleisuutta vähennetään suunnitelmallisesti strategiassa esitettyjen periaatteiden ja toimintatapojen mukaisesti. Liitteen mukaan kalastusrajoitustoimenpiteiden tuloksellisuuden todentaminen suoritetaan 3–5 vuoden tarkkailujaksossa. Liitteessä todetaan myös, että toimenpiteitä tarkistetaan (kiristetään), mikäli todettu kalanpyydyskuolleisuuden keskiarvo tarkastelujaksolta estää strategiassa esitetyn saimaannorppakannan kasvutavoitteen toteutumisen. Voimassa olevien kalastuksenrajoitusasetusten antamisesta on kulunut viisi vuotta, joten tarkkailujakson voidaan katsoa päättyneen.

Vuosina 2010–2015 saimaannorppakannan vuotuinen kasvu on ollut keskimäärin 3,5 %, mikä vastaa saimaannorpan suojelustrategiassa asetettua kannankasvutavoitetta (3–4 %). Tarkkailujaksolla havaittu vuosittainen kalanpyydyskuolleisuus on ollut noin 2,0 % kannan kokoon suhteutettuna (Kuva 8). Vuosina 2005–2009 vastaava luku oli 2,1 % ja sitä ennen 2,5 %. Kalanpyydyskuolleisuudessa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia, eikä se nykytasolla ole estänyt asetettua kannankasvutavoitteen saavuttamista. Kun otetaan huomioon pesimäolosuhteiden heikentymisen ilmastonmuutoksen myötä sekä pesäpoikaskuolleisuuden lisääntymisen, asetettua suojelutavoitteen saavuttaminen edellyttää sitä, ettei kalanpyydyskuolleisuus nouse nykytasosta suhteutettuna kannan kokoon. Vaikka Saimaannorpan suojelustrategian liitteessä 5 esitetty toimenpidekynnys ei olekaan ylittynyt, kalastusrajoitustoimenpiteitä tulee edellä esitetyistä syistä sekä varovaisuusperiaatteen takia kehittää keskeisten havaittujen puutteiden osalta, mutta merkittäville lisärajoituksille ei näyttäisi olevan tarvetta.

Saimaannorppakannan kasvun takaamiseksi on kalastusta rajoitettava sivusaalis-kuolleisuuden vähentämiseksi. Saimaannorpan suojelemiseksi asetetaan seuraavat yleiset tavoitteet:

- Varmistetaan saimaannorpan suojeleminen yhdessä paikallisen väestön ja tahojen kanssa.
- Kalastusrajoitukset toteutetaan sopimusmenettelyllä, mutta rajoitusalueen yhtenäisyys ja kattavuus varmistetaan yhdellä asetuksella.
- Saimaannorpan suojelun ja kalastuksen yhteensovittamista toteutetaan yhteistyöllä ja siitä tiedotetaan tehokkaasti. Toimenpiteillä edistetään norpan suojeleminen sekä kalastuksen ja elinkeinojen kehittämistä Saimaalla.

- Kalastusrajoitusten noudattaminen varmistetaan tehokkaalla viranomaisten, neuvontajärjestöjen ja vesialueen omistajien yhteistyönä tapahtuvalla kalastuksen valvonnalla.
- Kalastusta rajoitetaan siten, että norppakanta kasvaa saimaannorpan suoje-
lustrategian mukaisesti ja samalla turvataan mahdollisimman hyvät edellytyk-
set ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväälle kalastukselle, tuot-
tavalle ammattikalastukselle ja monipuoliselle vapaa-ajankalastukselle.
- Kalastusta rajoitetaan yhtenäisillä alueilla ja ajankohtana, missä norpilla on
riski jäädä pyydyksiin ja sellaisilla pyyntivälineillä, jotka ovat norpan kannalta
vaarallisia. Pyydysrajoitukset ja verkkokalastuskielto otetaan käyttöön samoil-
la alueilla. Aluerajauksissa otetaan huomioon kannan kasvutavoite ja norpan
levittäytyminen entisille elinalueille.
- Kalastusta rajoitetaan tietoon perustuen ja tehokkaasti sivusaaliskuolleisuu-
den minimoimiseksi. Vaikutuksiltaan merkityksettömiksi osoittautuneista ka-
lastusrajoituksista luovutaan.
- Verkkokalastuksen rajoitusaikaa ja -aluetta muutetaan tarvittaessa, mikäli
norpan suoje-
lun tehostaminen sitä edellyttää.

5.2 Kalastuksen rajoittaminen ja pyydysten kehittäminen

Saimaan kalastusta kehitetään määrätietoisesti norppaturvalliseksi ja sivusaaliskuol-
leisuuden vähentämiseksi kalastusta rajoitetaan yhtenäisillä ja saimaannorpan kan-
nalta tärkeillä alueilla (taulukko 7). Samalla turvataan monipuolisen kalastuksen ke-
hittäminen sekä osakaskuntien toimintaedellytykset. Yhtenäiset rajoitusalueet helpot-
tavat rajoitusten noudattamista, kalastuksen valvontaa ja tiedottamista. Kalastusta
rajoitetaan jatkossa sekä sopimuksilla että asetuksella.

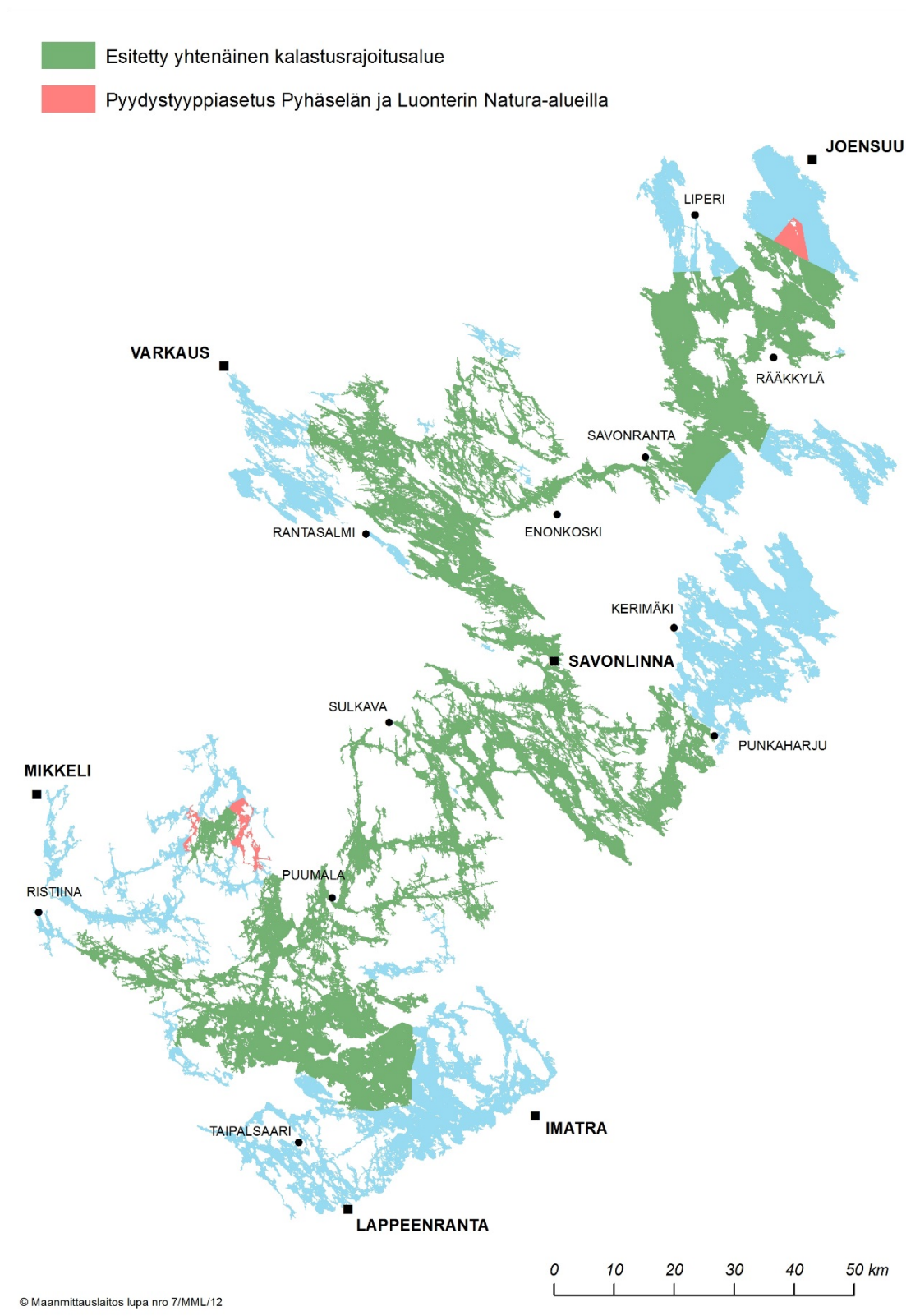
Pyydystekniset rajoitukset vähentävät erityisesti aikuisten norppien pyydyskuollei-
suutta ja lisäävät kannan kokoa syntyvyyden kasvaessa. Rajoitusaluetta on tarkoi-
tuksenmukaista laajentaa ja yhdenmukaistaa verkkokalastuskieltoalueen mukaiseksi
saimaannorpan kannalta tärkeille alueille (kuva 12 ja liite 4).

Saimaannorpan kannalta tärkeällä lisääntymisalueella 2 600 km² (kuva 12 ja liite 4)
on perusteltua asettaa yhtenäinen ja kattava verkkokalastuskielto suoje-
lun, valvon-
nan ja tiedottamisen vuoksi. Verkkokalastuskielto ei koskisi jatkossa solmuväliiltään
alle 22 mm:n muikkuverkkoja, koska muikkuverkkojen aiheuttama sivusaaliskuollei-
suus on ollut erittäin vähäinen, vain 1–2 % verkkokalastuksen aiheuttamasta kuollei-
suudesta. Alueen yhtenäisyys varmistetaan asetuksella. Perustuslakivaliokunnan
linjauksen mukaisesti niillä alueilla, joilla verkkokalastuskiellosta on tehty kalastuslain
mukainen sopimus, sovelletaan asetuksen sijasta sopimusta. Uusilla lisääntymisal-
ueilla kuuttien kuolleisuusriskiä voidaan vähentää vapaaehtoisilla sopimuksilla. Heinä-
kuussa verkkokalastuksen aiheuttamaa kuuttikuolleisuutta pyritään vähentämään
tiedotuskampanjalla.

Taulukko 7. Kalastuksen säätelyn ja pyynnin kehittämisen toimenpide-esitykset.

Tavoite	Nro	Toimenpide, eriyvät mielipiteet liitteessä 6.	Vastuu- taho	Aikataulu
Kalastuksen sivusaalisuolleisuuden vähentäminen yhtenäisillä ja saimaanorpan pesinnän ja liikkumisen kannalta tärkeällä alueella	1.	Verkkokalastuskielto ja pyydystyyppialue yhdistetään yhdeksi rajoitusalueeksi. Verkkokalastuskielto ja saimaanorpalle vaarallisten pyydysten käyttö kielletään ensisijaisesti sopimuksilla ja täydennetään asetuksella. Alueen pinta-alaksi esitetään 2 600 km ² :n, lisäys 564 km ² ja pyydystyyppiasetukseen nähden 849 km ² (kuva 12).	MMM, ELY- keskus, kalatalo- uskeskus	asetus voimaan 31.3.2016
	2.	Pyydysten käyttöä koskevien rajoitusten sisältö säilytetään pääosin ennallaan. Rajoitukseen lisätään vahvalankaisten verkkoliinnojen (mm. monikuitu ja -säikeiset langat) käyttökielto. Katiska- ja havaspyydysten nielurajoittimia koskevat rajoitukset yhdenmukaistetaan sellaisiksi, että nielu ei venytettäessäkään ole 15 cm:ä suurempi. Lisäksi säädetään, että päältä suljetut pyydykset (rysä) eivät saa olla nielun osalta levitettynä leveydeltään yli 15 cm ja tätä isompi nielu määrätään varustettavaksi kalterilla, jonka suurin rako ei venytettäessäkään ole 15 cm:ä suurempi. Kalteri määrätään tehtäväksi materiaalista, jonka murtolujuus on vähintään 200 kg.	MMM	asetus voimaan 31.3.2016
	3.	Verkkokalastus kielletään 15.04 – 30.06 saimaanorpan kannalta tärkeällä ja yhtenäisellä alueella (kuva 12). Kielto ei koske solmuväliiltään alle 22 mm:n muikkuverkkoja, joissa havaksen solmuväli ei ylitä mitään osin 22 mm, myös kaksoispoularakenne on kielletty. Mikäli seurannassa havaitaan muikkuverkkojen aiheuttamaa kuolleisuutta tarkistetaan kalastuskieltoa.	MMM	asetus voimaan 31.3.2016
	4.	Kalastusrajoituksia voidaan täydentää ja laajentaa sopimusmenettelyllä lisääntymisalueen (kuva 12) reuna-alueilla ja uusilla lisääntymisalueilla.	MMM, ELY- keskus, Metsähal- litus, kalatalo- uskeskus	jatkuva
	5.	Mallisopimuksen pohja laaditaan ELY-keskuksen, kalatalouskeskuksen, maakuntaliittojen ja Metsähallituksen yhteistyönä. Sopimuksien vaikuttavuutta lisätään tiedotuksen ja kalastuksen valvonnan osalta.	ELY- keskus, kalatalo- uskeskus, maakunta liitto, Metsähal- litus	syksy 2015

	6.	Saimaannorpan suojelemiseksi annettavat kalastusrajoitukset annetaan viideksi vuodeksi ja selvitetään mahdollisuus toistaiseksi voimassa oleviin asetuksiin. Kalastusrajoitusten toimivuutta seurataan ja arvioidaan kerran vuodessa seurantaryhmän avulla. Jos kanta ei kasva suojelestrategian mukaisesti ja suhteellinen sivusaaliskuoletisuus lisääntyy, tulee vakavasti harkita kalastusrajoitusten tiukentamista.	MMM	jatkuva
Norppaturvallisten pyydysten kehittäminen	7.	Kaupallisen kalastuksen ja vapaa-ajankalastuksen pyydysten kehittämistä jatketaan hankerahoituksella yhdessä kalastusvälinevalmistajien, kalastajien, tutkijoiden ja asiantuntijoiden kanssa. Euroopan meri- ja kalatalousrahaston tuella jatketaan kaupallisen kalastuksen pyydyskehittämishankkeita.	ELY-keskus, LUKE, Metsähallitus	jatkuva
Kaupallisen kalastuksen toimintaedellytykset ja kilpailukyky turvataan	8.	Kaupallisen kalastuksen toimintaedellytykset turvataan 1 ryhmän kalastajille annettavilla poikkeus- ja siirtymäsäännöksillä.	MMM, ELY-keskus	
	9.	Kaupallisia kalastajia kannustetaan investoimaan norppaturvallisiin pyydyksiin Euroopan meri- ja kalatalousrahaston tuella.	ELY-keskus	

Kuva 12. Pyydystekniset rajoitukset ja 15.4.–30.6. verkkokalastuskieltoalue.

5.3 Kalastuksen valvonta ja tiedotus

Kalastuksen valvontaa ja tiedotusta saimaannorpan suojelemiseksi tehdyistä rajoituksista tehostetaan (taulukko 8). Metsähallituksen, kalastusalueiden ja osakaskuntien omavalvonta on jatkossakin perusta valvonnalle. Lisäksi tarvitaan viranomaisen sitoutuneisuutta, koska viranomaisvalvonta on usein vaikuttavuudeltaan tehokkaampaa kuin omavalvonta

Poliisissa kalastuksen valvonta olisi nostettava selkeämmin tulostavoitteeksi. Poliisin valvontatyö tarvitsee kuitenkin erillistä rahoitusta, jotta kalastuksen valvontaan pystyttäisiin kohdentamaan lisäresursseja. Paras vaihtoehto olisi, jos Itä-Suomen poliisilaitokselle voitaisiin osoittaa vähintään 0,5 henkilötyövuotta erillisellä projektilla kalastuksen valvontaan. Menettelyllä pystyttäisiin kohdentamaan poliisissa päätoiminen kalastuksen valvoja rajoitusalueelle työskentelemään yhdessä Metsähallituksen erätarkastajien ja kalastusalueiden valvojien kanssa. Yhteisvalvonnalla päästäisiin eroon myös yksin partioinnista, mikä heikentää työturvallisuutta vesialueilla liikuttaessa.

Metsähallituksen erätarkastajien toimivaltuudet eivät ole samanlaisia Metsähallituksen hallinnassa olevien ja osakaskuntien hallinnoimilla vesialueilla. Metsähallituksen erätarkastajien toimivaltuudet tulisi yhtenäistää samanlaisiksi yksityisillä ja yleisillä vesialueilla.

Uuden kalastuslain mukaisia kalatalousalueita perustettaessa sekä käyttö- ja hoitosuunnitelmia laadittaessa tulee saimaannorpan suojelemiseksi asetettujen kalastusrajoitusten valvonta ottaa erityisesti huomioon.

Kalastusoikeus tai -mahdollisuus on lähes kaikilla Saimaan rannalla asuvilla, kesäasukkailla tai satunnaisesti siellä matkailevilla. Vesialueen omistajista yhä useampi asuu ulkopaikkakunnalla ja ei ole osakaskuntatoiminnassa mukana. Kalastuksesta, lupamyynnistä ja kalastusrajoituksista tiedottaminen on siten haastavaa. Tehokas tiedottaminen ja kalastuksen valvonta liittyvät keskeisesti suojelun ja kalastuksen välisten ristiriitojen vähentämiseen. Norpan suojelua tukevaa viestintää on kohdistettava entistä enemmän Saimaan alueen loma-asuntojen vuokraajiin ja loma-asuntojen omistajiin sekä kalastustarvikkeita myyviin yrityksiin. Viestinnässä on tehtävä enemmän yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Viestinnässä on otettava huomioon myös muut norppien elinoloihin vaikuttavat seikat, kuten esimerkiksi moottorikelkkojen ja vesiskoottereiden käyttö pesimä-alueilla.

Taulukko 8. Kalastuksen valvonnan ja tiedotuksen toimenpiteet.

Tavoite	Nro	Toimenpide	Vastuu-taho	Aika-taulu
Valvonnan kehittämisen ja tehostaminen	10.	Kalastuksen valvonta on suunnitelmallista, alueellisesti ja ajallisesti kattavaa saimaannorpan koko esiintymisalueella ja sitä tehdään yhteistyössä viranomaisten, kalastusalueiden ja vesialueen omistajien kanssa. Valvojista muodostetaan verkosto, jolle järjestetään yhteistä koulutusta.	MMM, ELY-keskus, metsähallitus	jatkuva

	11.	Valvontasuunnitelmat tehdään osaksi uuden kalastuslain mukaisten kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmia. Jokaiselle kalatalousalueelle nimetään vähintään 2 kalastuksen valvojaa ja heidän toimintansa turvataan riittävällä rahoituksella.	Kalatalousalueet, metsähallitus	2019
	12.	Valvonnasta tiedotetaan monipuolisesti ja näkyvästi sekä sen tuloksista raportoidaan vuosittain. Valvonnassa todetut kalastusrikkomukset vietään seuraamusprosessiin.	Kaikki valvontatahot	jatkuva
	13.	Metsähallituksen erätarkastajille myönnetään vuodesta 2016 alkaen ELY-keskuksen valtuutus kalastuksen valvontaan koko saimaannonpan esiintymisalueelle	ELY-keskus, metsähallitus	2016
	14.	Kalastuksen valvontaa lisätään kehittämishankkeiden avulla.	Metsähallitus, poliisi, ELY-keskus, kalatalousalueet	jatkuva
Tiedotus on tehokasta ja sen avulla lisätään kalastajien tietämystä kalastusrajoituksista	15.	Laaditaan toimijoiden yhteinen tiedotussuunnitelma saimaannorpalle turvallisesta kalastuksesta. Lisätään sähköisiä viestintäpalveluja. Kalastuslupamyntiä ja kalastustarvikeliikkeitä hyödynnetään paremmin tiedotuksessa. Tiedotusta tehdään myös englanniksi, venäjäksi ja saksaksi.	Maakuntaliitot, kalatalousalueet, ELY-keskus, neuvontajärjestöt	2016, jatkuva
	16.	Järjestetään erityinen tiedotuskampanja saimaannorpalle turvallisesta kalastuksesta ja verkkokalastuksen vaarallisuudesta kuuteille.	Metsähallitus, maakuntien liitot, kalatalouden neuvontajärjestöt, ELY-keskus	2016, jatkuva

5.4 Resurssit, rahoitus ja korvaukset

Saimaannorpan suojelun ja kalastuksen yhteensovittaminen sekä sopimusmenettely edellyttävät riittäviä resursseja valtion hallinnossa ja kalastusalueissa (taulukko 9). Kalastuksen valvonta, pyydysten kehittäminen, tiedottaminen ja tutkimus vaativat hankerahoituksella lisäresursseja.

Taulukko 9. Resurssien, rahoituksen ja korvausten toimenpiteet.

Tavoite	Nro	Toimenpide	Vastuu-taho	Aika-taulu
Saimaannorpan suojeluun varataan kalataloustoimijoille riittävät resurssit	17.	Saimaannorpan suojelutoiminnoissa tarvittavat kalatalousviranomaisten tehtävät otetaan huomioon tulosohtauksessa, resursoinnissa ja määrärahojen kohdentamisessa.	MMM	jatkuva
	18.	Sopimuskorvauksille varataan riittävä rahoitus valtion talousarvioon. Määrärahan mitoituksessa tulee ottaa huomioon korvaustason jälkeen jääneisyys.	MMM, ELY-keskus	jatkuva
	19.	Jatketaan korvausten maksamista kaupallisille kalastajille kalastuksen estymisestä ja pyydys Hankinnoista aiheutuista kustannuksista. Hyödynnetään täysimääräisesti kansallisen tuen mahdollisuudet ottaen huomioon de minimis-sääntö.	ELY-keskus	jatkuva

5.5 Muut toimenpiteet

Suojelun ja kalastuksen välisiä ristiriitoja voidaan vähentää, mikäli norpan kuolleisuudesta saadaan kattavampaa tietoa ja siitä viestitään aktiivisesti. Kalastuslain sanktioita norpansuojelua koskevien rajoitusten rikkomisesta on tarkastettava. Kalastuksen ja suojelun yhteen sovittamiseen liittyvät muut toimenpiteet on esitetty taulukossa 10.

Taulukko 10. Muut toimenpiteet.

Tavoite	Nro	Toimenpide	Vas- tuu- taho	Aika- taulu
Saimaannorpan kalastuskuolleisuuden vähentäminen	20.	Kalastuslain uudistamisen jatkotyönä tehtävässä sanktioinnin kehittämistyössä selvitetään mahdollisuus selkeyttää seuraamuksia saimaannorpan suojelemiseksi säädettyjen asetusten ja sopimusten nojalla asetettujen kalastusrajoitusten noudattamatta jättämisestä. Luonnonsuojelulain suhdetta kalastuslakiin selvitetään saimaannorpalle määrätyn sanktiomaksun osalta.	MMM	käynnistetään 2016
	21.	Jatketaan tutkimuksella saimaannorpan kuolleisuuden syiden selvittämistä. Tavoitteena on saada selville kalanpyydyskuolleisuuden merkitys kokonaiskuolleisuudesta, merkintöjen aiheuttama kuolleisuus, luonnollinen kuolleisuus ja mahdolliset muut kuolleisuuden syyt. Pyydyskuolleisuus esitetään tilastoissa ja kuvaajissa myös prosentuaalisena osuutena kannan koosta.	Metsä- hallitus, LUKE, yliopisto, Evira	jatkuva
	22.	Verkkokalastuksen pyyntipainetta ja sen kehittymistä Saimaalla selvitetään tutkimuksella.	LUKE	käynnistetään 2016
	23.	Otetaan käyttöön uuden kalastuslain edellyttämä kalanpyydyskuolleiden saimaannorppien ilmoitusjärjestelmä.	LUKE, metsä- hallitus	2016

6 KIRJALLISUUS

Alaja, H. 2010. Elinkeinokalatalouden liiketoimintaedellytysten kehittäminen Savonlinnan seudulla – Esiselvitys. Jyväskylän yliopisto. Ympäristöntutkimuskeskus. Tutkimusraportti 76/2010. 57 s. + 8 liitettä.

<http://dynasty.savonlinnaseutu.fi/kokous/KOKOUS-1922-10-Liite-1.PDF>

Anon. 2013. Suomen raportti EU:n komissiolle luontodirektiivin toimeenpanosta kaudelta 2007–2012.

http://bd.eionet.europa.eu/activities/Reporting/Article_17/Reports_2013

Auvinen, H., Jurvelius, J., Kolari, I., Leskelä, A. & Hirvonen, A. 2006a. Kalastuksen seurannan kehittäminen Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan kalastusalueilla. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Kala- ja riistaraportteja 393. 31 s. + 4 liitettä.

Auvinen, H., Toivonen, J., Heikkinen, T. & Manninen, K. 1983. Kalastus Vuoksen vesistön eteläosissa vuonna 1979. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Monistettu- ja julkaisu 7: 1–16.

Auvinen, H., Nurmio, T. & Hyttinen, M. 2000. Kalastus Koloveden kalastusalueella ennen verkkokalastuksen säätelyä. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Kala- ja riistaraportteja nro 181. 21 s. + 8 liitettä.

Auvinen, H., Nurmio, T., Kolari, I. & Hyttinen, M. 2004. Verkkokalastuksen säätelyn vaikutukset Koloveden kalastusalueella vuosina 1998 – 2002. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Kala- ja riistaraportteja nro 330. 23 s.

Auvinen, H., Jurvelius, J., Kolari, I., Leskelä, A. & Hirvonen, A. 2006a. Kalastuksen seurannan kehittäminen Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan kalastusalueilla. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Kala- ja riistaraportteja 393. 31 s. + 4 liitettä.

Auvinen, H., Nurmio, T. & Hyttinen, M. 2006b. Kalastus Koloveden kalastusalueella 2005-2006. Moniste. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. 24 s. + 2 liitettä.

Autila, M., Kurkilahti, M., Niemi, M., Levänen, R., Sipilä, T., Isomursu, M., Koskela, J. & Kunnasranta, M. 2015: Morphometrics, body condition, and growth of the ringed seal (*Pusa hispida saimensis*) in Lake Saimaa – implications for conservation. Julkaistavaksi hyväksytyt käsikirjoitus, Marine Mammal Science, 39 s.

Kolari, I., Hirvonen, E., Salmi, P. & Salmi, J. 2011. Vapaa-ajankalastus saimaannon esiintymisalueella. RKTL:n työraportteja nro 17. 29 s.

Koskela, J. T., Kunnasranta, M., Hämäläinen, E. & Hyvärinen, H. 2002. Movements and use of haul-out sites of radio-tagged Saimaa ringed seal (*Phoca hispida saimensis* Nordg.) during the open water season. - Ann. Zool. Fennici 39:59-67.

Koskela, J., Tiilikainen, R., Kokkonen, T. & Sipilä, T. 2014. New conservation method - Improving the breeding conditions of the Saimaa ringed seal (*Phoca hispida saimensis*) with man-made snowdrifts Marine Mammal Council VIII International Conference Marine Mammals of the Holarctic r. Abstracts. St. Petersburg

Kunnasranta, M. 2001. Behavioural biology of two ringed seal (*Phoca hispida*) sub-species in the large European lakes Saimaa and Ladoga. - Univ. of Joensuu, PhD Diss. in Bio. 7:33 pp.

Maa- ja metsätalousministeriö 2010. Saimaannorppa ja kalastus -seurantaryhmä II. Työryhmämuistio mmm 2010:2. 25 s. + 8 liitettä. Helsinki.

Metsähallitus 2015: <http://www.metsa.fi/saimaannorppa>

Niemi, M. 2013: Behavioural ecology of the Saimaa ringed seal – Implications for conservation. – Publications of the University of Eastern Finland, Dissertations in Forestry and Natural Sciences No 129,56 pp.

Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslen, A & Mannerkoski, I. (toim.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 685 p.

Ranta, E., Lindström, J. & Kokko, H. 1996. Ecological Risk Analysis: The Case of the Saimaa Ringed Seal. - *Ambio* 25, 5:363- 365.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos 2011. Vapaa-ajankalastus 2010. Riista- ja kalatalous – Tilastoja 7/2011. STV – Maa-, metsä- ja kalatalous. 57 s.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos 2013. Kalan tuottajahinnat 2012. Riista- ja kalatalous – Tilastoja 1/2013. SVT – Maa-, metsä- ja kalatalous. 37 s.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos 2014a: Ammattikalastus sisävesillä (verkkojulkaisu). Suomen virallinen tilasto (SVT). http://www.rktl.fi/tilastot/aihealueet/ammattikalastus_sisavesilla/ (Luettu:11.2.2015)

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos 2014b: Vapaa-ajankalastus (verkkojulkaisu). Suomen virallinen tilasto (SVT). http://www.rktl.fi/tilastot/aihealueet/vapaa_ajankalastus/ . (Luettu 23.2.2015)

Salmi, J., Salmi, P. & Hirvonen, E. 2011. Ammattikalastus saimaannorppa-alueella. RKTL:n työraportteja 16. 20 s.

Salmi, P., Kolari, I., Auvinen, H., Kunnasranta, M., Eskelinen, P., Mellanoura, J. & Hirvonen, E. 2013. Kalastus, saimaannorppa ja norppahavainnointi . Riista- ja Kalatalous - Tutkimuksia ja Selvityksiä 3/2013.

Seppänen, E., Toivonen, A.-L., Kurkilahti, M. & Moilanen, P. 2011. Suomi kalastaa 2009 – vapaa-ajankalastuksen saaliit kalastusalueittain. Riista- ja kalatalous – Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2011. 53 s.

Seppänen, E. & Forsman, L. 2014. Mistä tulevat saimaannorppa-alueen kalastajat? RKTL:n työraportteja nro 1/2014. 29 s.

Sipilä, T. 2003. Conservation biology of Saimaa ringed seal (*Phoca hispida saimensis*) with reference to other European seal populations. - Department of Ecology and Systematics, Division of Population Biology, University of Helsinki, Finland 40.pp (+ 7 app.)

Sipilä, T. & Kokkonen, T. 2008: Saimaannorppakannan tila vuonna 2007. Ilmaston muutoksen vaikutus sekä sen aiheuttaman haitan kompensoinnista. Metsähallitus, Etelä-Suomen Luontopalvelut, asiakirja nro 657/41/2008.17 s.

Sipilä, T., Kokkonen, T. & Koskela, J. 2013: The growth of the Saimaa ringed seal population is unstable.

- Abstract. 20th Biennial Conference on the Biology of Marine mammals. Dec. 9-13 2013. Dunedin, New Zealand.

Sipilä, T., Koskela, J., Tiilikainen, R. & Määttä, M. 2014. Critically endangered seal conservation - Saimaa ringed seal as an example. Marine Mammal Council VIII International Conference Marine Mammals of the Holarctic . Abstracts. St. Petersburg

Suomen virallinen tilasto (SVT): Vapaa-ajankalastus [verkkójulkaisu]. Helsinki: Luonnonvarakeskus [viitattu 19.11.2015]. Saantitapa: <http://stat.luke.fi/vapaa-ajankalastus>.

Valtonen, M. 2015: Conservation genetics of the Saimaa ringed seal – insights into the history of a critically endangered population. – Publications of the University of Eastern Finland, Dissertations in Forestry and Natural Sciences No 159, 61 pp

Ympäristöministeriö 2011: Saimaannorpan suojelun strategia ja toimenpidesuunnitelma, 30.11.2011. Helsinki, 114 p.

LIITTEET

- 1) Liite 1. Uhanalaisten kalakantojen ja norpan suojelun yhteen sovittaminen.
- 2) Liite 2. Vesialueen omistajakyselyn tuloksia, Auvinen M. 2015.
- 3) Liite 3. Saimaannorpan makuu- ja poikaspesät ruutuaineistossa.
- 4) Liite 4. Saimaannorpan poikaspesät ja kuuttien liikkumisalueet.
- 5) Liite 5. Mieliäidkyselyjen tulokset.
- 6) Liite 6. Eriävät mieliäidteet

LIITE 1. UHANALAISTEN KALAKANTOJEN JA NORPAN SUOJELUN YHTEEN SOVITTAMINEN

Järvilohen ja -taimenen luonnossa syntyneet ja istutetut vaelluspoikaset lähtevät järvi-vaellukselle touko-kesäkuussa. Keväinen verkkokalastuskielto suojaa vaelluspoikasia noin kuukauden ajan. Järvilohen poikaset ehtivät kesäkuun loppuun mennessä vasta Haukiveden pohjoisosiin saakka, joten verkkokiello ei suojaa uhanalaisia vaelluspoikasia koko vaellusreittiä tai -aikaa. Vaelluspoikasille haitallisia ovat solmuväliiltään alle 50 mm:n verkot. Useat kalastusalueet ovat rajoittaneet tällaisten verkkojen käyttöä Saimaan alueella. Norpansuojelun takia säädetty keväinen verkkokalastuskielto on koskenut myös muikkuverkkoja. Muikkuverkkojen merkitys lohikalojen vaelluspoikasten kuolleisuudessa vaihtelee muikkukantojen mukaan. Keväinen verkkokalastuskielto antaa lisääntymisrauhan kevätkutuisille kaloille, kuten särkikalaille, ahvenelle, hauelle ja kuhalle.

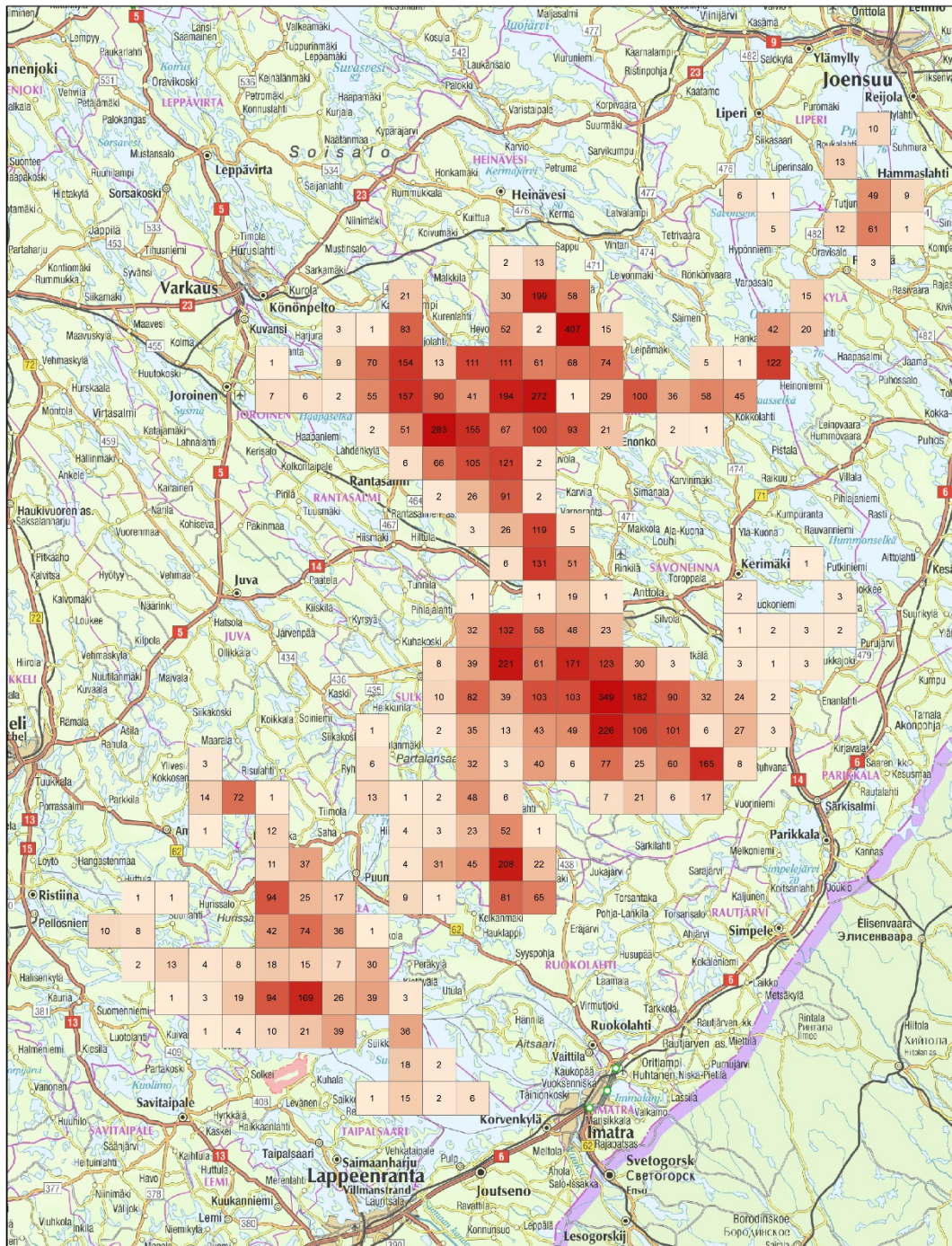
Pyydystekniset rajoitukset vaikuttavat positiivisesti uhanalaisten kalakantojen suurikokoisten yksilöiden selviytymiseen riimuverkkokiellon ja lankavahvuuden rajoittamisen ansiosta. Myös kalatäkyisten siimojen käyttökielto säästää niin alamittaisia kuin kookkaitakin petokaloja. Solmuväliiltään alle 60 mm:n verkkojen osalta lankavahvuuden rajoittamisella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia kalastukseen ja verkon pyytävyyteen. Vastaavasti solmuvälin kasvaessa yli 60 mm:n ohutlankaiset verkkoliinat eivät kestä suurikokoisten lohikalojen pyynnissä. Edellä mainittujen verkkojen heikkoa pyytävyyttä korostaa riimuverkkojen käyttökielto. Kalastusalueiden pinta- ja välivesipyyntiin kohdistavat solmuväli- ja lankavahvuusrajoitukset sekä asetuksen pyydystekniset rajoitukset vähentävät suurikokoisiin uhanalaisiin lohikaloihin ja mutta myös muiden kalalajien kookkaisiin yksilöihin kohdistuvaa pyyntiä. Nykyiset kalastuksen rajoittamispäätökset ovat kokonaisuudessaan oikean suuntaisia. Saimaannorpan suojeleminen edistää uhanalaisten lohikalojen vaelluspoikasten ja suurikokoisten yksilöiden selviytymistä Saimaalla. Saimaannorpan suojeleminen kalastusrajoitusten aikana Pielisjokeen kudulle nousevien kalojen määrässä ei ole havaittu kasvua. Viehekalastukseen kohdistuvia kalastusrajoituksia on asetettu vasta viime vuosina joihinkin viehekalastusalueiden lupaehtoihin.

LIITE 2. VESIALUEEN OMISTAJAKYSELYN TULOKSIA

Vesialueen omistajille suunnatun kyselyn (Auvinen 2015) perusteella osakaskunnat olivat nykyisiin sopimusalueisiin tyytyväisiä. Vastaajista 70 % ei ollut halukas supistamaan sopimusalueita ja vastaavasti yli 90 % vastaajista ei ollut myöskään halukas laajentamaan niitä. Verkkokalastuskiellon jatkamiseen esim. heinäkuun loppuun aiheutti vastustusta (87 %). Vastaajista 44 % oli valmiita apukinosten tekemiseen. Norpan suojelun ja kalastuksen yhteensovittamisen toimenpiteinä esitettiin seuraavaa:

- Muikkuverkkojen vapauttamista kannatti 77 % vastaajista. Esitettiin riimuverkkojen ja vahvalankaisten verkkojen kieltämistä. Kalastajat esittivät, että sallittaisiin vain 0,17 lankavahvuuden mukaiset verkot.
- Katiska- ja havaspyydysten nielurajoitin esitettiin kattavasti käyttöön.
- Ammattikalastukselle esitettiin poikkeus- ja siirtymäsäännöksiä.
- Asetusalueen ja sopimusalueiden rajaukset toivottiin samoiksi valvonnan helpottamiseksi. Todettiin, että jo voimassa olevilla rajoituksilla isommat kalat jäävät saamatta, ainoastaan verkkoihin syntyy reikiä.
- $\frac{3}{4}$ osakaskunnista piti nykyisiä verkkokalastuksen rajoituksia tehokkaana suojelukeinona.

LIITE 3. SAIMAANNORPAN MAKUU- JA POIKASPESÄT RUUTUAINEISTOSSA

Pyydysteknisten kalastusrajoitusten tarkastelu

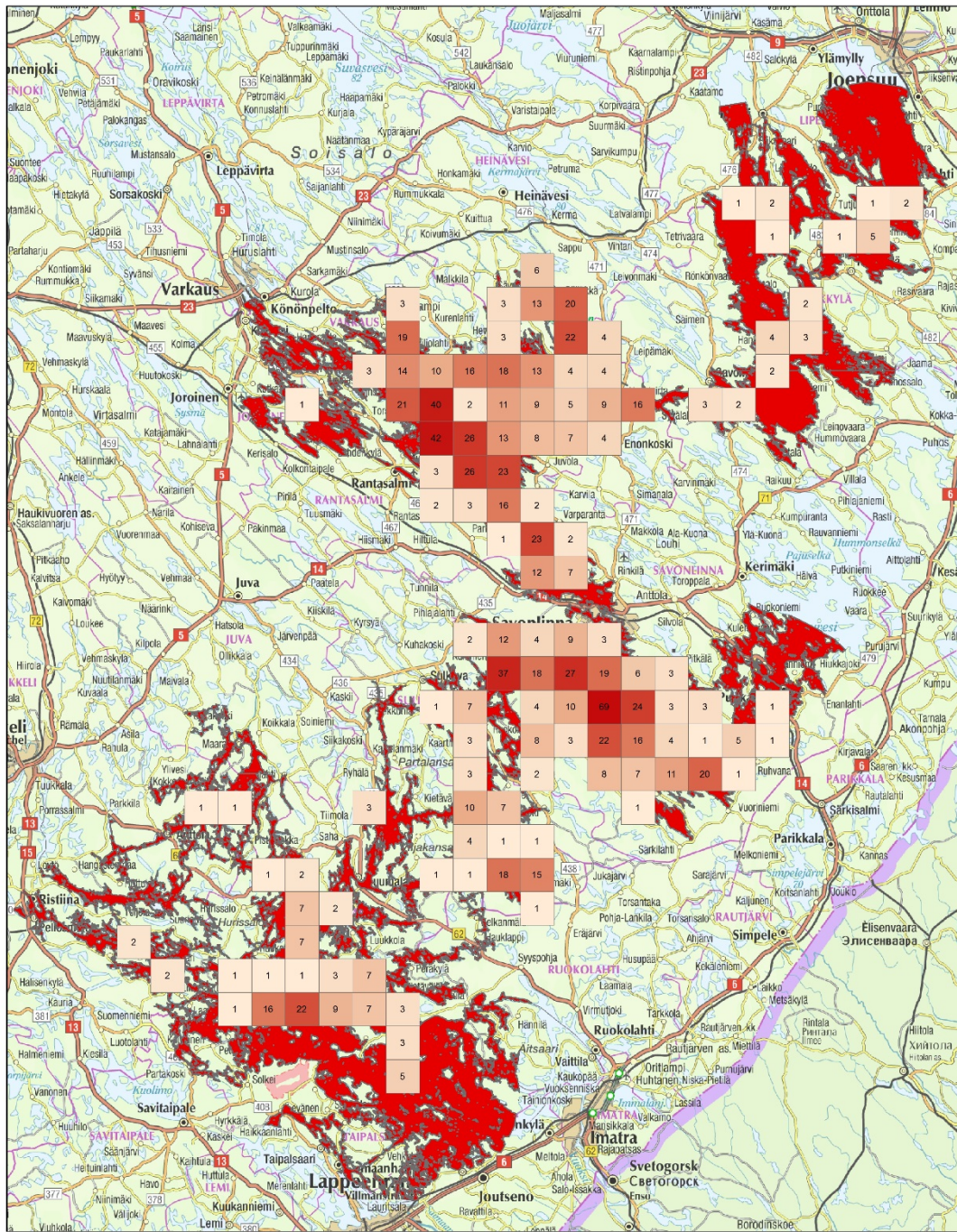
© Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/12
© Karttateskus Oy

Ruutuaineisto 5 km * 5 km, saimaannorpan makuu- ja poikaspesä (kpl) 1987 - 2014.

LIITE 4. POIKASPESÄT JA KUUTTIEN MAKSIMILIIKKUMISALUE

Verkkokalastuskieltoalueen tarkastelu

Ruutuaineisto 5 km * 5 km, saimaannorpan poikaspesä (kpl) 1987 - 2014.

© Maanmittauslaitos lupa nro 7/MML/12
© Karttokeskus Oy

Saimaannorpan kuuttien liikkumisalue 31.7 mennessä nykyisten pesäpaikkojen ja liikkumistutkimusten perusteella. Riskialue on 3655 neliökilometriä, kuutit voivat jäädä verkkoihin rajoitusaikana ilman vapaaehtoista sopimusmenettelyä.

LIITE 5. MIELIPIDEKYSELYJEN TULOKSET

- 1) Maakuntaliittojen toteuttama kysely, seurantaryhmän toimeksianto.

ETELÄ-SAVON
MAAKUNTALIITTO

*Saimaannorppa ja kalastus
Harava-karttakysely*

Etelä-Savon maakuntaliitto

ETELÄ-SAVON
MAAKUNTALIITTO

Kyselyn tulokset

- Kysely avattiin yleisölle 8.9.2015 ja se oli avoinna 18.10.2015.
- Kyselyä mainostettiin twitterissä, facebookissa ja siitä lähetettiin lehdistötiedote. Se levisi nopeasti somessa, mm. lehtien nettisivujen kautta: 10 min julkaisemisen jälkeen vastauksia tuli minuutin välein...
- Määräaikaan mennessä saatiin 1483 vastausta, joista 447 ilmoitti asuvansa saimaannorpan esiintymisalueella.

9

Kalastaminen ja saimaannorppa, kaikki vastaajat

- 79% kaikista vastaajista pitää tarpeellisena verkkokalastuskieltoaluetta saimaannorpan suojelun kannalta.
- 68% kaikista vastaajista kannattaa verkkokalastuskiellon ulottamista heinäkuulle.
- 28% kaikista vastaajista kannattaa muikkuverkoilla kalastamisen vapauttamista verkkokalastuskiellosta.
- 75% kaikista vastaajista on valmis muuttamaan kalastustapojaan norpan suojelun edistämiseksi.
- 26% kaikista vastaajista on sitä mieltä, että norppakanta kestää nykyisen tasoisin pyydyskuolleisuuden.

Kalastaminen ja saimaannorppa, alueella asuvat

- 71% alueella asuvista vastaajista pitää tarpeellisena verkkokalastuskieltoaluetta saimaannorpan suojelun kannalta.
- 53% alueella asuvista vastaajista kannattaa verkkokalastuskiellon ulottamista heinäkuulle.
- 44% alueella asuvista vastaajista kannattaa muikkuverkoilla kalastamisen vapauttamista verkkokalastuskiellosta
- 64% alueella asuvista vastaajista on valmis muuttamaan kalastustapojaan norpan suojelun edistämiseksi.
- 41% alueella asuvista vastaajista on sitä mieltä, että norppakanta kestää nykyisen tasoisin pyydyskuolleisuuden.

Kalanpyydystyypit ja saimaannorppa, kaikki vastaajat

Kalanpyydystyypit ja saimaannorppa, alueella asuvat

- 84% kaikista vastaajista kannattaa saimaannorppalle vaarallisten pyydysten käytön kiellon jatkamista asetuksella. Vastaava osuus alueella asuvien vastaajien osalta on 73%.

Yleiset kysymykset, kaikki vastaajat

Yleiset kysymykset, alueella asuvat

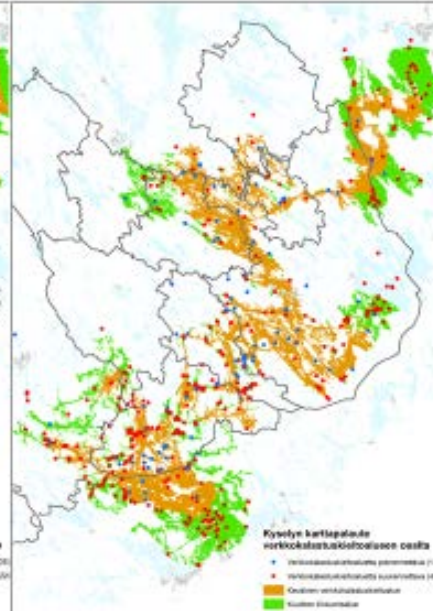
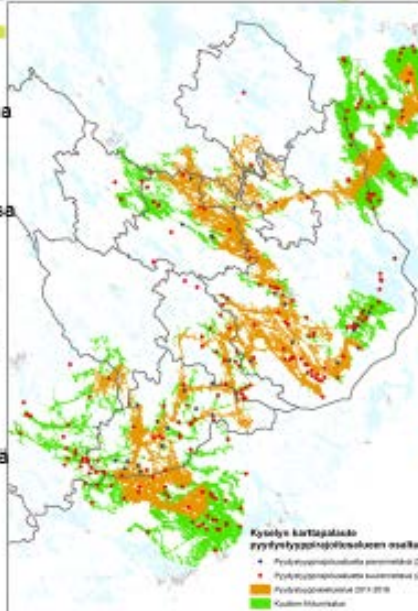

- 72% kaikista vastaajista katsoo saaneensa riittävästi tietoa nykyisistä kalastusrajoituksesta
- 68% kaikista vastaajista pitää kalastusrajoitusten valvontaa liian vähäisenä.
- 64% kaikista vastaajista ei kannata poikkeuslupia norpansuojelusta ammattikalastajille.

- 78% alueella asuvista vastaajista katsoo saaneensa riittävästi tietoa nykyisistä kalastusrajoituksesta
- 53% alueella asuvista vastaajista pitää kalastusrajoitusten valvontaa liian vähäisenä.
- 49% alueella asuvista vastaajista ei kannata poikkeuslupia norpansuojelusta ammattikalastajille.

Kyselyyn sisältyi karttaosio, jossa vastaaja saattoi ottaa kantaa mm. voimassa olevien rajoitusalueiden laajuuteen suhteessa saimaannorpan kuuttien liikkumisalueeseen. Enemmistössä karttacommenteja esitettiin nykyisissä rajoitusalueissa olevien aukkojen liittämistä rajoitusalueisiin sekä rajoitusalueiden laajentamista kattamaan koko saimaannorpan esiintymisalueen.

LIITE 5. MIELIPIDEKYSELYJEN TULOKSET

Saimaan alueen asukkaiden ja muualla asuvien vapaa-ajanasunnon omistajien mielipiteet saimaannorpan suojelun vuoksi tehtyjen kalastusrajoitusten muutostarpeista Vapaa-ajankalastus Saimaalla -kyselyn perusteella

Irma Kolari, Päivi Eskelinen ja Pekka Jounela
Luke 24.11.2015

Menetelmät ja aineisto

Luonnonvarakeskus toteutti Vapaa-ajankalastus Saimaalla 15.4.2014–14.4.2015 -kyselyn touko–heinäkuussa 2015 postikyselynä. Kysely liittyi Saimaannorppa-Life EU-hankkeeseen (Safeguarding the Saimaa ringed seal).

Kysely suunnattiin Saimaan lähialueella (Joensuu-Varkaus-Mikkeli-Taipalsaari-Ruokolahti-Kesälahti) vakituisesti asuville asutokunnille. Vakituisten asukkaiden lisäksi kyselyyn otettiin mukaan asutokunnat, jotka omistivat vapaa-ajanasunnon kyselyalueella, mutta asuivat vakituisesti muulla. Kyselyn ulkopuolelle jätettiin eteläisimmät alueet, mm. Lappeenranta, Imatra ja Joutseno, koska Etelä-Saimaalta on tehty erillinen kalastuskysely koskien vuotta 2012. Kyselyn kohdejoukko jaettiin kolmeen ositteeseen: maaseudulla vakituisesti asuvat, taajamissa vakituisesti asuvat sekä sellaiset vapaa-ajanasunnon omistajat, jotka asuvat alueen ulkopuolella. Maaseudun asutokunnista otantasuhde oli 20 % ja taajamien 15 %. Vapaa-ajanasunnon omistajista otantasuhde oli 20 %. Kysely lähetettiin yhteensä 13 784 asutokunnalle. Vastauksia saatiin 4 924 kpl. Vastausprosentti oli 36.

Tässä yhteenvedossa tulokset norpansuojelun muutostarpeita koskevista näkemyksistä esitetään ositteittain, koska aineistoa koskevia painokertoimia ei ole vielä laskettu. Koko aineistosta lasketut tulokset saattavat erota tässä ositteittain esitetyistä tuloksista, johtuen erilaisesta otossuhteista ja vastausprosentista. Esimerkiksi vastausprosentti oli mökkiläisten keskuudessa korkeampi (48 %) kuin muissa ositteissa.

Mielipiteet norpansuojelun vuoksi tehtyjen kalastusrajoitusten muutostarpeista

Kyselyssä tiedusteltiin myös vastaajien mielipidettä saimaannorpan suojelun vuoksi tehtyjen kalastusrajoitusten muutostarpeista. Kysymys kuului: Pitäisikö saimaannorpan suojelun vuoksi tehtyjä kalastusrajoituksia muuttaa? Vastausvaihtoehdot olivat: ei, en osaa sanoa ja kyllä.

Jos vastaus oli kyllä, annettiin mahdollisuus tarkentaa avoimella vastauksella, miten.

Kysymykseen rajoitusten muutostarpeesta saatiin 3 920 vastausta, eli lähes 80 % kyselyyn vastanneista vastasi tähän kysymykseen. Vastanneista kalastusta oli harjoittanut 1 641 asutokuntaa ja sellaisia asutokuntia, jotka eivät olleet kalastaneet kyseisenä ajanjaksona Saimaalla oli yhteensä 2 246. Muutamista vastauksista ei selvinnyt oliko kalastettu vai ei.

Kaikissa ositteissa runsas puolet (52–59 %) ilmoitti, etteivät osaa arvioida, onko suojelua tarpeen muuttaa vai ei (taulukko 1). Kalastusta harjoittaneiden asutokuntien käsitykset muutostarpeesta olivat selkeämmät kuin ei-kalastaneiden, silti kalastaneista asutokunnistakin liki puolet (43–47 %) ei osannut sanoa mielipidettään.

Niistä vastaajista, jotka olivat ilmaisseet mielipiteensä, pitäisikö rajoituksia muuttaa vai ei, hieman suurempi osa oli sitä mieltä, että nykyiset rajoitukset ovat sopivia, kuin että rajoituksia pitäisi muuttaa (taulukko 1). Tulos oli sama, olipa kyse maaseudun tai taajamien vakituisista asukkaista kuin muualla asuvista vapaa-ajanasunnon omistajistakin.

Taulukko 1. Vapaa-ajankalastus Saimaalla kyselyyn vastanneiden näkemykset pitäisikö saimaannorpan suojelun vuoksi tehtyjä kalastusrajoituksia muuttaa.

Osio	Ei muutettavaa		En osaa sanoa		On muutettavaa		Yhteensä
	kpl	%	kpl	%	kpl	%	
Vakituiset maaseutu	359	25	808	55	296	20	1463
Vakituiset taajama	273	22	742	59	237	19	1252
Mökkiläiset	308	26	628	52	269	22	1205

Kun vastaajajoukko jaettiin kalastusharrastuksen mukaan, niin maaseudulla asuvat, kalastusta harjoittaneet vastaajat olivat ainoa ryhmä, jossa kalastusrajoituksiin muutoksia kaipaavien osuus oli hieman suurempi kuin rajoituksiin tyytyväisten osuus. Tosin siinäkin vastaajaryhmässä ero oli pieni eri näkemyksiä kannattavien välillä (30 % muutoksia tarvitaan ja 27 % muutoksia ei tarvita).

Kuinka rajoituksia pitäisi muuttaa

Jos vastaaja oli sitä mieltä, että kalastusrajoituksia pitäisi muuttaa, annettiin mahdollisuus kertoa, millainen muutos olisi tarpeen. Vastaukset luokiteltiin lieventämistä tai kiristämistä kannattaviin. Yhteensä vastauksia muutoksen luonteesta saatiin 713 kpl. Käsitykset muutostarpeesta poikkesivat selvästi ositteittain. Niistä maaseudulla asuvista vastaajista, jotka olivat ilmaisseet muutostarpeen, 61 % kannatti rajoitusten lieventämisestä, kun taas taajamissa asuvista 71 % kannatti rajoitusten kiristämistä ja samoin kiristämisen kannalla oli 63 % muualla asuvista vapaa-ajanasunnon omistajista (taulukko 2). Mutta on muistettava, että kaikissa kolmessa ositteessa nykyisiin rajoituksiin tyytyväisten osuus oli kuitenkin hieman muutosta kaipaavien määrää suurempi ja epätietoisten osuus kaikista suurin.

Taulukko 2. Kuinka saimaannorpan suojelun vuoksi tehtyjä kalastusrajoituksia pitäisi muuttaa

Osite	Lieventää		Kiristää		Yhteensä kpl
	kpl	%	kpl	%	
Vakituiset maaseutu	161	61	105	39	266
Vakituiset taajama	61	29	151	71	212
Mökkiläiset	86	37	146	63	232

Kalastusharrastus vaikutti maaseudun asukkaiden käsitykseen muutoksen suunnasta. Muutoksia rajoituksiin haluavista kalastaneista maaseudun asukkaista 73 % oli lievennysten kannalla. Sen sijaan kalastusta harjoittaneiden taajamien asukkaiden ja mökkiläisten mielipiteet menivät lähes tasan rajoitusten lieventämisen ja kiristämisen suhteen. Jos kalastusta ei harjoitettu, rajoitusten kiristämisen kannalla oli enemmistö muutostarvetta kuvanneista asutokunnissa kaikissa ositteissa, mutta eritoten muualla asuvista vapaa-ajanasunnon omistajista.

Vastaajat mainitsivat avoimissa vastauksissaan kalastusrajoitusten tiukentamiskeinoina rajoitusalueiden laajentamisen, lahtialueiden sisällyttämisen rajoituksiin, verkkokieltokauden pidentämisen heinäkuun loppuun, verkkokalastuksen kieltämisen kokonaan norppa-alueella tai koko Saimaalla. Muikkuverkkojen salliminen verkkokieltokautena mainittiin myös joissain muutoin rajoitusten tiukentamista kannattavissa vastauksissa. Vaikka verkkokiellon alueen ja ajan laajentamista olisi kannatettu, jotkut ehdottivat kuitenkin poikkeuslupien sallimista ammattikalastajille. Valvonnan tehostaminen ja tiedotuksen lisääminen mainittiin myös, kuten myös rangaistukset, jos rajoituksia ei noudateta. Monet rajoitusten lieventämiseen myönteisesti suhtautuneet mainitsivat mm., että muikkuverkot pitäisi sallia koko kevätajoitusajana, tai ainakin kesäkuun alusta. Ammattikalastajien poikkeusluvut saivat myös kannatusta. Jotkut pitivät riimuverkkojen kieltämistä sopivana toimena, mutta muut verkot pitäisi sallia. Mökkirantaa koskeva verkkokiello ärsytti muutamia vastaajia. Kaikkien rajoitusten poistaminen mainittiin myös.

Yhteenveto

Luonnonvarakeskuksen vuonna 2015 toteuttamassa Vapaa-ajankalastus Saimaalla -kyselyssä selvitettiin muun muassa vastaajien mielipidettä saimaannorpan suojelun vuoksi tehtyjen kalastusrajoitusten muutostarpeista. Kysymykseen vastanneista asutokunnista hieman yli puolella ei ollut mielipidettä kalastusrajoitusten muutostarpeesta, noin neljännes oli tyytyväisiä nykyisiin rajoituksiin ja hieman pienempi osuus, noin viidennes, kaipasi muutoksia. Maaseudulla asuvista, muutoksia kalastusrajoituksiin kaipaavista, 61 % kannatti rajoitusten lieventämistä. Sen sijaan muutoksia kaipaavista taajama-asukkaista 71 % ja muualla asuvista vapaa-ajanasunnon omistajista 63 % kannatti rajoitusten kiristämistä.

LIITE 5. MIELIPIDEKYSELYJEN TULOKSET

- WWF:n toteuttama kyselytutkimus, tulokset luettavissa www.wwf.fi

LIITE 6. ERIÄVÄT MIELIPITEET

Seurantaryhmän esitykseen tuli kuusi eriävää mielipidettä, jotka ovat sellaisenaan seuraavilla sivuilla.

Metsähallitus/Luontopalvelut

30.11.2015

Asia: Eriävä mielipide Saimaannorppa ja kalastus – seurantaryhmän raporttiin

Saimaannorpan suojelemiseksi tehtyjen kalastusrajoitustoimenpiteiden vaikutusten arvioimiseksi ja kehittämiseksi asetettu seurantaryhmä on tuoreimman tiedon valossa käynyt lävitse aihepiirin ja tehnyt useita parannusesityksiä kalastusrajoitustoimenpiteisiin.

Eriävä mielipide koskee työryhmän esitystä Nro 3, jonka mukaan verkkokalastus kielletään 15.4–30.6 saimaannorpan kannalta tärkeällä ja yhtenäisellä alueella. Metsähallitus katsoo sopivaksi verkkokalastuksen kieltoajaksi 15.4 – 31.7 seuraavan viiden vuoden ajaksi.

Työryhmän Etelä-Savon maakuntaliitolla teettämän mielipidekyselyn mukaan alueella asuvista 71 % pitää verkkokalastuksen rajoitusta tarpeellisena suojelukeinona ja 53 % kannattaa verkkokalastusrajoituksen ulottamista heinäkuulle. Kaikki vastaajat huomioiden heinäkuun verkkokalastuskieltoa kannattaa 68 % kyselyyn osallistuneista.

Perusteluina eriävälle mielipiteelle Metsähallitus esittää seuraavaa:

Seurantaryhmä raportissa on selkeästi tuotu esille viimeisimmän tutkimuksen ja kannan seurantatiedon mukaisesti kuuttien kalanpyydyskuolleisuuden painottuneen viime vuosina heinäkuulle. Tutkimustiedon mukaan saimaannorpan kuutin saavuttaessa keskimäärin 24 kg painon, riski kuolla kalapyödyksiin merkittävästi vähenee. Keskimäärin saimaannorpan kuutti saavuttaa tuon painon elokuussa. Kuuttien kehittyminen riippuu myös vuosittaisista imetysoloista ja on myös yksilökohtaista.

Saimaannorppaa uhkaa ilmaston lämpeneminen, joka heikentää pesintä- ja lisääntymisololoja lisäten pesäpoikaskuolleisuutta ja imetysoloja heikentämällä hidastaa kuuttien kasvua. Uusilla suojelutoimilla, lähinnä apukinoksia tekemällä, on pesäpoikaskuolleisuutta saatu alennettua. Nykytiedon mukaan apukinoksin avulla ei kuitenkaan päästä luonnonkinoksia vastaavaan pesintätulokseen pesäpoikaskuolleisuuden osalta. Ilmaston muutoksen voi perustellusti odottaa jatkuvan ja eri selvitysten mukaan saimaannorppakannan mahdollisimman nopea kasvattaminen vähentää sukupuuton riskiä tulevina vuosina norpan elinympäristön muuttuessa.

Verkkokalastusrajoituksen ajan pidentäminen heinäkuulle on tehokkain keino varmistaa saimaannorppakannan kasvu seuraavan viiden vuoden aikana. Metsähallitus korostaa verkkokalastuksen rajoituksen koskevan vapaa-ajan kalastusta, jota voidaan pääosin harrastaa muilla kalastustavoilla. Verkkokalastusrajoituksen ulottuessa heinäkuulle voitaisiin työryhmän esityksen mukaan sallia yleensä heinäkuussa alkava muikkuverkkokalastus, vaikka muikkuverkkokokaan ei ole täysin norppaturvallinen kalastusväline.

Matti Määttä
Aluejohtaja

Eriävä mielipide Saimaannorppa ja kalastus -seurantaryhmän raporttiin (2015)

Itä-Suomen yliopisto (UEF) esittää eriävänä mielipiteenään seuraavaa:

Yleistä raportin sisällöstä

Hallitusohjelma linjaa saimaannorpan suojelun toteuttamista siten, että se varmistetaan yhdessä paikallisen väestön ja tahojen kanssa. Yleinen mielipide osoittautui laajoihin aineistoihin perustuvissa mittauksissa (25.10.2015 TNS Gallup/WWF-Suomi ja 02.11.2015 Harava-kysely/Etelä-Savon Maakuntaliitto) selkeästi suojelumyönteiseksi. Norpan suojelun tehostamisella on enemmistön tuki niin kansallisesti kuin paikallisesti, mutta valitettavasti se ei välity raporttiin, eikä sen toimenpide-esityksiin. Laajat tiedustelut kuitataan liitteissä tai viitteenä, eikä niiden keskeistä sanomaa tuoda esille. Liitteissä on myös vesialueenomistajatahon tekemä kysely, johon on vastannut oletettavasti muutama kymmenen (määrää ei ilmoitettu) vesialueenomistajaa. Jos raportti onkin varovainen kansalaismielipiteen osalta, niin sama varovaisuus ei ulotu tulkintoihin äärimmäisen uhanalaisen norppakannan tilasta ja tulevaisuudesta. Varovaisuusperiaate ei ole raportin keskeisiä elementtejä, vaan kannan kasvu koetaan olevan varsin vakaata, vaikka kolmen viime vuoden kanta-arviota ei voida pitää luotettavana, eikä myöskään sen pohjalta laskettuja prosentuaalisia sivusaalisluokkuluokkia. Pääasialliset uhkatekijät tuodaan taustaosiossa esille, mutta riskien merkitys norpan suotuisan suojelun tason saavuttamiselle hämärtyy viimeistään toimenpide-ehdotuksissa.

UEF pitää erittäin valitettavana sitä, ettei kansalaismielipidettä huomioitu norpan ja kalastuksen yhteensovittamisessa. Tämä erityisesti siksi, että käytetty menettelytapa syö hallinnon ja päätöksenteon perusteiden uskottavuutta ja läpinäkyvyyttä. Norpan suojelun osalta UEF korostaa, että viimeisimmät tutkimukset osoittavat selkeästi, että **paras keino sukupuuttoriskin pienentämiseen eli perinnöllisen monimuotoisuuden turvaamiseen ja etenevään ilmastonmuutokseen sopeutumiseen, on kannan kasvun varmistaminen eli käytännössä kuolleisuuden nopea pienentäminen.** Siinä (verkko)kalastuksen rajoittaminen on keskeisessä asemassa, koska se on ainoa uhkatekijä, johon voidaan konkreettisesti vaikuttaa välittömästi ja tehokkaasti. **Verkkokalastuksen rajoittaminen suojelee norpan lisäksi myös Saimaan uhanalaisia lohikaloja.**

Kalastuksen säätelyn ja pyynnin kehittämisen toimenpide-esitykset (Taulukko 7)

A) Esitys kalastusrajoitusten alueellisesta kattavuudesta

Myönteistä on, että keskeisellä pesintäalueella rajauksissa on huomioitu kuuttien liikkumista aikaisempaa laajemmin ja niihin on ulotettu edellisestä asetuksesta poisjääneitä lahtialueita ja aukkopaikoja. Reuna-alueiden turvavyöhykettä rajausta ei kuitenkaan huomioi lainkaan. Lisäksi kokonaan suojelusta on rajattu pois esimerkiksi seuraavat tärkeät levittäytymisalueet: Joroisten Haapavesi, joka on jo havaittu poikaspesäalue ja sijaintinsa puolesta potentiaalista Haukiveden kuuttien liikkumisaluetta. Puruvesi on vanha norppa-alue, joka on nyt elpymässä. Talvipesintä on Puruedellä vakiintunutta ja

alue todennäköisesti tuottaa poikasen/poikasia jo tulevan asetuskauden aikana. Lisäksi se on sijaintinsa puolesta potentiaalista Pihlajaveden kuuttien liikkumisaluetta. Luonterille on tehty rajausta, mutta se on riittämätön, kuten myös Etelä-Saimaan rajausta on vajaa ottaen huomioon kuuttien liikkuminen.

UEF pitää rajausta reuna-alueiden osalta riittämättömänä, jolloin se vaarantaa luontodirektiivin suotuisan suojelutason toteutumista, koska esitys ei turvaa kannan palaamista entisille levinneisyysalueilleen. Raportissa on käytetty 5 km suoja-äädettä pesien ympärillä, vaikka tutkimustietoon perustuva säde olisi ollut 5,6 km. Tämä etäisyys tulee kuuttien (N=14) kesäisestä keskimääräisestä liikkumisalueesta (100 km²). Mahdolliset rajauksesta ylijääneet lahdenpohjat tms. tulee yhdistää, mikä helpottaa valvontaa ja rajauksen ymmärrettävyyttä. Kuutti liikkuu toki kauemmaksi, mutta keskeisillä alueilla seuraavan pesän turvavyöhyke tulee vastaan, jolloin vyöhyke on kohtuullisen kattava. Ongelmallisimpia ovat reuna-alueet, joilta erillään olevien poikaspesien turva-alue jää riittämättömäksi. **Reuna-alueet tulee turvata varovaisuusperiaatteen mukaan, jolloin vesistöalueiden reunimmaisten poikaspesien ympärille muodostetaan 16 km säde joka suuntaan (maantieteellisten esteiden takaiset alueet rajataan pois luonnollisesti).** Tämä etäisyys on seurantakuuttien keskimääräinen maksimietäisyys linnuntietä mitattuna, jotka ne ovat liikkuneet pesältä heinäkuun loppuun mennessä. Asetus tulee ulottaa myös Puruvedelle, sillä se on todennäköinen tuleva lisääntymisalue ja siellä em. poikaspesärajausta tulee nyt tehdä havaittujen makuupesien sijaintien perusteella.

B) Esitys kalastusrajoitusten ajallisesta kattavuudesta

Raportti esittää keväisen verkkokalastusrajoitusajan säilyttämistä entisellään (15.4-30.6).

UEF esittää, että verkkokalastus kielletään heinäkuun loppuun saakka. Tälle on hyvin selkeät suojelubiologiaan ja kansalaismielipiteeseen nojaavat perusteet. Kuuttien pyydyskuolleisuus on siirtynyt heinäkuulle, kun useampi yksilö välttyy verkoilta huhti-kesäkuussa. Lisäksi tuore tutkimus arvioi kuuttien toipuvan vieroituksen jälkeisestä ravitsemusstressistä vasta myöhään kesällä ja huonot pesintäolosuhteet edelleen lisäävät heikompien kuuttien määrää. Pieni koko ja heikko kunto puolestaan altistaa kuutit entisestään sivusaaliskuolleisuudelle. Heinäkuun pyydyskuolemat yhdessä talvikalastuskuolleisuuden kanssa ovat aiheuttaneet sen, että havaittu vuosittainen kokonaiskuolleisuus ei ole merkittävästi vähentynyt. **Heinäkuun loppuun ulottuva verkkokalastuskielto vähentää oleellisesti myös kalastusasetuksen nojalla rauhoitettujen, äärimmäisen uhanalaisen järvilohen ja erittäin uhanalaisen järvitaimenen sivusaaliskuolleisuutta, johon heinäkuun lomakausi yleensä tuo selvän piikin.** Kesämökkiläisten vapaa-ajankalastus voi heinäkuussa jatkua turvallisesti nielurajoitetuilla katiskoilla. Verkkokalastusrajoitus parantaisi niin syönnösvaelluksen alussa olevien smolttien kuin kutuvaelluksensa aloittavien kalojen selviämistä. Heinäkuun verkkokiellolla on paikallisten asukkaiden enemmistön tuki ja se tukee myös kalastusasetuksella määrätyn eväleikatun järvilohen rauhoituksen (1.6.-31.8) toteutumista. Kasvukauden aikaisen kuolleisuuden vähentäminen parantaa lohikalaistutusten tuottoa, kun kalat pyydetään vasta syksyllä parhaan kasvukauden jälkeen.

C) Esitys muikkuverkkojen sallimisesta

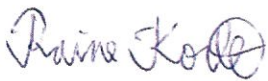
Raportti esittää muikkuverkkojen poistamisesta kokonaan verkkokalastusrajoituksen piiristä.

UEF esittää, että muikkuverkkoja ei edelleenkään sallita verkkokielloaikana. Muikkuverkko on vaarallinen paitsi norpalle myös rauhoitettujen järvilohen ja järvitaimenen smolteille, mikä näkyy esimerkiksi noin 100-kiloisen norpan menehtymisenä ja lohikalaistukkaiden Carlinmerkkipalautuksissa. Tilastoissa norppien muikkuverkkokuolemat näkyvät pienenä osuutena, mikä kertoo muikun verkkokalastuksen vähäisyydestä alkukesällä. Muikkuverkon käyttöä pääasiassa syk-

syisenä pyyntimuotona tukevat myös Luonnonvarakeskuksen selvitykset. On epäselvää, miksi muikkuverkot halutaan vapauttaa, kun kesäinen muikkusaalis pyydetään ammattikalastajien trooleilla, jolloin verkottomuus tukee myös norppaystävällistä ammattikalastusta. Julkisuudessa ei myöskään ole ollut vaateita muikkuverkkojen vapauttamiseksi. Lisäksi muikkuverkon salliminen vaikeuttaa verkko-rajoiutusalueiden valvontaa.

Toivomme, että UEF:n edellä esittämät näkemykset huomioidaan saimaannorppaa koskevien kalastusasetusten uudistamisen yhteydessä.

Joensuussa 2.12.2015

Raine Kortet, Prof., Dos.,
Biologian laitoksen johtaja

Mervi Kunnasranta, FT, Dos.

Marja Niemi, FT

Anssi Vainikka, Apulaisprof., Dos.

Mia Valtonen, FT

Taulukko 7: Tavoite nro 1 (A)

Me allekirjoittaneet emme hyväksy työryhmän esitystä keväisen verkkokalastuskieltoalueen (nykyään 2036 km²) laajentamisesta Saimaalla yli viidenneksellä 2600 km²:iin.

Esitämme, että tarvittavat rajoitukset toteutetaan sopimusmenettelyllä, jossa lähtökohtana on nykyinen sopimusalue.

Perustelut:

Toteutuessaan kalastusalue rajoitusten laajennus olisi tarpeeton ylilyönti, sillä nykyiset rajoitukset ovat toimineet hyvin: norppakanta on enemmän kuin kolminkertaistunut 1980-luvun alusta ja viime vuosina syntyvyys on ollut jo 65-70 poikasta vuosittain. Kuten raportissakin todetaan, kannan kasvu on lajin suojelestrategian mukaisella tasolla (+3-4 %/v). Sopimusaluetta voidaan paikallisesti sopia muuttaa aina tuoreimpien poikashavaintojen pohjalta.

Saimaannorppa ja kalastus –seurantaryhmän raportin esitys kalastusrajoitusten tuntuvasta edelleen kiristämisestä Saimaalla ei ole sopusoinnussa hallitusohjelman kanssa.

Euroopan komissio on todennut Suomen nykyisten norpansuojelutoimenpiteiden riittävyyden luopumalla rikkomusmenettelyn käynnistämisestä Suomea vastaan. Todellista syytä ja objektiivisia perusteita esitetyn kaltaiseen huomattavaan rajoitusten kiristystoimeen ei siis ole.

Keväinen verkkokieltoalue on vapaaehtoisin sopimuksin vuodesta 2007 (512 km²) miltei nelinkertaistunut. Vapaaehtoisen sopimisen tie ja turhien ylilyöntien välttäminen on jatkossakin paras tapa sitouttaa kotitarve- ja vapaa-ajan kalastajat Saimaalla norpansuojeluun. Kun osakaskunnat itse ovat sopimassa ja päättämässä tarvittavista rajoituksista, ne myös huolehtivat tiedottamisesta ja valvonnasta.

Norppa ja ihminen ovat eläneet vuosituhansia yhdessä Saimaalla. Niin pitää olla jatkossakin.

4.12.2015

Matti Viialainen
Etelä-Karjalan maakuntajohtaja

Pentti Mäkinen
Etelä-Savon maakuntajohtaja

Jenny Fredrikson
Kalatalouden Keskusliitto
lakimies

Markku Auvinen
Etelä-Savon Kalatalouskeskus
puheenjohtaja

Saimaan Norppaklubi ry jättää eriävän mielipiteen Saimaannorppa ja kalastus – seurantaryhmän raportissa esitettyihin kalastuksen sääntelyn ja pyynnin kehittämisen toimenpide-esityksiin seuraavasti:

Kohta A: eriävä mielipide.

Aluerajoitukseen tulisi sisällyttää 16 kilometrin levyinen puskurivyöhyke reuna-alueiden poikaspesien ympärille. Laajemman aluerajauksen tarve perustuu kuuttien liikkumisesta saatuun tutkimustietoon. Tutkimuksissa on todettu, että ns. riskialue, jolla kuutit voivat jäädä verkkoihin rajoitusaikana, on 3655 neliökilometriä. Lisäksi laajempaa toteutetun rajauksen turvin mahdollisettaisiin saimaannorpan palaaminen myös sen entisille lisääntymisalueille. Rajauksen tulisi kattaa

- laajempi alue etelä-Saimaalla,
- Joroisten Haapavesi, jossa on havaittu jo poikaspesintää,
- Puruvesi, joka on norpan potentiaalinen levittäytymisalue josta on havaittu talvipesiä, mutta kuutteja ei vielä tiedettävästi syntynyt.

Kohta B: eriävä mielipide.

Rajoitusajan tulisi päättyä 31.7. Kannan kasvun kannalta keskeinen tavoite on saada lisääntyvien naaraiden määrää kasvamaan vähentämällä nuorten norppien kuolleisuutta. Verkkokalastus on erityisen vaarallista nuorille saimaannorppille. Kuuttien verkkokuolleisuus on siirtynyt verkkokalastuskiellon vaikutuksesta heinäkuulle, jolloin kuutit ovat vielä pieniä ja kärsivät vieroituksen aiheuttamasta ravintostressistä. Tällöin niiden riski jäädä kalanpyydyksiin on suuri, mutta elokuussa kuuttien kalanpyydyskuolleisuus on ollut vähäistä. Siksi verkkokalastuskiellon jatkaminen 31.7. saakka on ehdottoman tärkeää.

Kohta C: eriävä mielipide.

Muikkuverkkoja ei tule sallia rajoitusajalla, sillä ei ole näyttöä siitä, että ne olisivat täysin turvallisia saimaannorpalle. Muikkuverkoilla kalastetaan pääosin loppukesällä ja syksyllä, mutta on epävarmaa, lisääntykö niiden kevät- ja kesäaikainen käyttö, mikäli niiden käyttöä ei rajoiteta. Tämän lisäksi niiden salliminen hankaloittaa rajoitusajan noudattamisen valvontaa.

Kaikki edellä mainitut kohdat perusteluineen tukevat myös Saimaan uhanalaisten lohikalajien suojelua ja ovat mielipidetutkimusten mukaan kansalaisten hyväksymiä.

Imatralla 4.12.2015

Saimaan Norppaklubi ry.

Hallitus

Eriävä mielipide Saimaannorppa ja kalastus –seurantaryhmän raporttiin

Saimaannorppa ja kalastus –seurantaryhmän toimenpiteiden yleisenä perusteluna on, että kalanpyydyskuolleisuutta suhteessa kannan kokoon ei tarvitse pienentää vaan pitää huoli siitä, että se ei kasva nykyisestä, sillä saimaannorpan suojelustrategiassa asetetut tavoitteet täyttyvät.

Vuonna 2011 asetettuja kannan kasvutavoitteita on saavutettu vain osittain ja nekin rimaa hiipoen. Viisivuotisella asetuskaudella 2011-2015, jonka pitäisi olla seurantajakso, keskimääräinen kannan kasvu on ollut hieman alle 3 % eli alle strategian tavoitteen. Seurantajaksolla kalanpyydyskuolleisuus ei ole vähentynyt. Lisäksi ilmastonmuutos on selkeä epävarmuustekijä, joka aiheuttaa kannan kehitykselle epävakautta.

Tavoitteiden asettelun jälkeen on tullut paljon uutta tietoa saimaannorpasta ja sen uhanlaisuudesta, mm. geneettisen monimuotoisuuden vähenemisestä, kuuttien liikkumisesta sekä ilmastonmuutoksen vaikutuksista. Johtopäätös on, että saimaannorppakanta on saatava nopeaan kasvuun. Ainoa keino vaikuttaa on pienentää kalanpyydyskuolleisuutta.

Suomalaisille ja Saimaan alueen asukkaille osoitetut kyselyt osoittavat, että selvä enemmistö haluaa tehostaa saimaannorpan suojelua ja tiukentaa kalastusrajoituksia.

Johtopäätös:

Suomen luonnonsuojeluliitto katsoo, että raportissa yleiset lähtökohdat ja toimenpide-esitykset eivät perustu saimaannorpan suojelustrategian tavoitteisiin, viimeisimpään tutkimustietoon eikä niissä noudateta varovaisuusperiaatetta. Saimaannorppakanta pitää saada nopeaan kasvuun, kalanpyydyskuolleisuutta pitää vähentää, ja se tulee tehdä kalastusrajoituksia tiukentamalla niin alueellisesti kuin ajallisestikin. Hallitusohjelman mukaisesti suojelutoimia tehdään yhteistyössä paikallisten asukkaiden ja tahojen kanssa. Heitä on kuunneltava tasapuolisesti, ja päätökset tehtävä sen mukaisesti. On myös otettava huomioon se, että saimaannorppa on kaikkien suomalaisten asia.

Eriävä mielipide kohdistettuna raportin toimenpiteisiin, kohdat A, B ja C:

A. Kalastusrajoitusten alue: laajennuksia reuna-alueille

Pyydysyppiasetuksen ja kevät-kesäaikaisen kalastusrajoitusasetuksen aluerajausten osalta positiivista esityksessä on se, että nk. aukot on tukittu ja alue laajenee jonkin verran. Esiintymisalueen reunoilla rajaukset ovat kuitenkin liian suppeat. Itä-Suomen yliopiston tutkimusten mukaan 16 km on kuutin keskimääräinen maksimietäisyys poikaspesältä. Tämän mukaisesti reuna-alueiden rajaukset on tehtävä saimaannorpan levittäytymisen turvaamiseksi.

Rajoitusalueen on oltava yhtenäinen ja ulotuttava rannasta rantaan, jotta rajaukset ovat helposti havaittavissa ja valvottavissa. Laajennuksia on saatava Etelä-Saimaalle, Luonterille, Haapavedelle, sekä pohjoiselle Saimaalle Itä-Suomen yliopiston tekemien rajausten mukaisesti. Lisäksi norppa on palannut Puruvedelle, jossa on vakiintunut talvipesintä. Sinne rajaus olisi tehtävä näitten pesien perusteella.

B. Kevät-kesäaikaisten kalastusrajoitusten ajallinen kesto: vähintään heinäkuu

Luonnonsuojeluliitto katsoo, että pitkällä tähtäyksellä saimaannorpalle vaarallisista kalanpyydyksistä täytyy päästä eroon ympärivuotisesti kaikilla saimaannorpan esiintymisalueilla. Seuraavalla viisivuotiskaudella rajoitusten pitää kestää vähintään 31.7. asti. Perusteluina ovat heinäkuun selkeästi lisääntynyt kalanpyydyksuolleisuus sekä kuuteilla vieroituksen jälkeen tapahtuva ravintostressi, joka aiheuttaa painon ja rasvaprosentin laskun kesällä.

C. Ei muikkuverkkojen vapauttamiselle

Luonnonsuojeluliitto ei hyväksy muikkuverkkojen vapauttamista rajoituksista. Mitkään tutkimukset ja tilastot eivät osoita, että muikkuverkot olisivat pyydyksinä vaarattomia norpalle. Muikkuverkoilla on perinteisesti kalastettu vasta loppukesällä ja syksyllä, jolloin kuutit ovat jo suurempia eikä niitä jää muutenkaan verkkoihin niin paljon. Muikkuverkkojen käyttö kevät-kesällä on riski kuuteille. Lisäksi niiden vapauttaminen vaikeuttaisi huomattavasti kalastuksenvalvontaa ja tiedotusta sekä heikentäisi vaelluskalojen suojelua.

Lisäksi toimenpide no 4 taulukossa 7: Aluelajennustilanteissa asetus käyttöön

Kun asetus- ja sopimuskaudella tulee tarvetta laajentaa rajoituksia uusille alueille, laajennuksia ei voi laskea vain vapaaehtoisten sopimusten varaan, vaan niiden toteutuminen on varmistettava asetuksella.

Lappeenrannassa 4.12.2015

Kaarina Tiainen
Saimaannorppakoordinaattori
Suomen luonnonsuojeluliitto ry
Saimaannorppa ja kalastus -seurantaryhmän jäsen

for a living planet

WWF
Lintulahdenkatu 10
00500 HELSINKI

Puh: (09) 7740 100
Faksi: (09) 7740 2139
www.wwf.fi, www.panda.org

4.12.2015

WWF:n eriävä mielipide Saimaannorppa ja kalastus -seurantaryhmän raporttiin

Kun WWF aloitti saimaannorpan suojelutyön vuonna 1979, kanta oli noin 150–170 yksilöä. Suojelutyön myötä kanta on kääntynyt hitaaseen kasvuun. Tämänhetkinen kannanarvio on noin 320 yksilöä. Talvien lämpeneminen on kuitenkin jo johtanut tilanteeseen, että kannan kokoa ja kehityssuuntaa ei ole voitu muutama vuoteen arvioida luotettavasti niin luotettavasti kuin aikaisemmin.

Saimaannorpan suojelustrategian mukaisena välitavoitteena on, että vuoteen 2020 mennessä Saimaassa elää vähintään 400 norppaa. Tästä vain viiden vuoden päässä olevasta tavoitteesta ollaan vielä varsin kaukana, ja voimistuva talvien lämpeneminen muodostaa yhä suuremman epävarmuustekijän ja konkreettisemmän uhan kuuttien selviytymiselle. Lisäksi saimaannorpan genetiikasta on saatu uutta tutkimustietoa, joka osoittaa että kannan geneettisen kapeuden muodostaman uhan takia kanta on saatava nopeasti kasvuun. Tässä tilanteessa tehokkain keino on poistaa mahdollisimman tehokkaasti kalanpyydysten aiheuttamaa sivusaaliskuoletta.

WWF on osallistunut aktiivisesti Saimaannorppa ja kalastus –seurantaryhmän työhön, ja pitää arvokkaana, että kalastukseen liittyvien saimaannorpan suojelutoimien kehittämistä on pohdittu yhteistyössä kaikkien keskeisten sidosryhmien kanssa. WWF esitti lausunnossaan jo nyt voimassa olevien asetusten valmisteluvaiheessa vuonna 2011, että valvonnan ja käytännön hahmottamisen kannalta paras ratkaisu olisi, että kahden asetuksen kattamat alueet olisivat tasan samat. WWF onkin tyytyväinen seurantaryhmän raportissa esitettyyn ratkaisuun, jossa kaksi aiemmin erillistä ja alueellisesti rikkonaista asetusaluetta yhdistetään yhtenäiseksi asetusalueeksi. Hyvää esityksessä on myös kalastusrajoitusalueen laajeneminen nykyisestä vajaalla 600 neliökilometrillä, ja se että tämä rajaus on tehty loogisesti norpan tunnettujen poikaspesien ja niitä ympäröivän turvasäteen perusteella.

Seurantaryhmän raportti sisältää kuitenkin seuraavat kolme saimaannorpan suojelun kannalta niin merkittävää puutetta, että WWF on päättänyt jättää raporttiin eriävän mielipiteen. WWF toi esille ja perusteli nämä tarpeet useaan otteeseen työryhmän työn aikana.

1. **WWF esittää, että verkkokalastus kielletään asetusalueella aikana 15.4.–31.7.** (ei 15.4.–30.6. kuten raportissa esitetään, raportin Taulukko 7, toimenpide-esitys 3, kohta B). Verkkokiellon jatkamiselle heinäkuun loppuun on esitetty työryhmän työn aikana selvät ja painavat perusteet. Kuuttien kalanpyydyskuolettaisuus on nykyisen asetuksen voimassaoloaikana siirtynyt hyvin voimakkaasti heinäkuulle, ja toisaalta kuuttien havaittu kokonaiskolettaisuus kalanpyydyksiin suhteessa kannan kokoon ei ole oleellisesti vähentynyt. Lisäksi asiassa haluttiin hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti kuulla paikallista väestöä. Kyselyistä (sekä Etelä-Savon maakuntaliiton kyselystä että WWF:n teettämästä gallupista) saatiin selkeä Saimaan alueen asukkaiden enemmistön tuki sille, että verkkokiello jatketaan heinäkuun loppuun. Sekä kuuttien kuolettaisuustilasto että alueen asukkaiden enemmistön mielipide ovat kiistatta sen puolesta, että verkkokalastus kielletään heinäkuun loppuun asti. Kunnollisia perusteita, miksi näin ei tehtäisi – vieläpä vastoin alueen asukkaiden enemmistön mielipidettä, ei ole raportissa esitetty.

2. **WWF esittää, että ajallisen verkkokalastuskiellon tulee koskea nykyiseen tapaan kaikkia kalaverkkoja, myös muikkuverkkoja** (raportin Taulukko 7, toimenpide-esitys 3, kohta C). Muikkuverkkojen salliminen olisi saimaannorpan suojelutoimien kannalta heikennys nykyiseen tilanteeseen ja vaikeuttaisi ennen kaikkea verkkokiellon valvontaa oleellisella tavalla. Kuten työryhmän työssä on tullut esille, muikkuverkoilla kalastetaan hyvin vähän ennen syyskesää, mikä osaltaan selittää sitä, miksi havaittua enempää norppia ei ole hukkunut muikkuverkkoihin. Myös aikuinen norppa on hukkunut muikkuverkkoon, joten muikkuverkon tiedetään olevan norpalle potentiaalisesti vaarallinen pyydys. Toisaalta varsinaista painetta muikkuverkkojen sallimiseen tänä aikana (nykyisestä poiketen) ei ole, koska muikun verkkopyynti on kyseisenä aikana todetusti niin vähäistä.

3. Esitetty laajennus kalastusrajoitusalueeseen, vaikkakin on parannus nykyiseen, ei ole biologisesti perusteltu. Itä-Suomen yliopisto ja Metsähallitus, joilla on paras tutkimustieto norpan esiintymisestä ja yksilöiden liikkumisesta, esittivät työryhmälle rajausehdotuksen, jossa poikaspesien ympärillä sovellettava turvasäde on 5.6 km, ja esiintymisen reuna-alueilla 16 km. Nämä turvasäteet on johdettu parhaalla käytettävissä olevalla tiedolla saimaannorpan kuuttien liikkumistutkimuksen tuloksista. **WWF esittää asetuksen alueen rajaamista nykyisten tunnettujen synnytyspesäpaikkojen ja niitä ympäröivän kuuttien liikkumistutkimuksen perusteella Itä-Suomen yliopiston ja Metsähallituksen alkuperäisen esityksen mukaan** (raportin Taulukko 7, toimenpide-esitys 1 / kohta A). Kaikki tunnetut poikaspesäpaikat (myös Joroisten Haapaselkä, joka nyt ei ole mukana raportissa esitetyssä rajauksessa) on otettava mukaan kuuttien liikkumistutkimuksesta johdetun turvasäteen kanssa. Tavoitteena on estää kuuttien verkkokuolemat norpan lisääntymisalueella, joten jo olemassa olevien pesäpaikkojen jättämistä rajauksen ulkopuolelle ei voi hyväksyä.

WWF Suomi

Jari Luukkonen
suojelujohtaja

Petteri Tolvanen
ohjelmapäällikkö, suomalainen luonto

Maa- ja metsätalousministeriön vuonna 2015 julkaisemat työryhmämuistiot
Arbetsgruppspromemorior publicerade av Jord- och skogsbruksministeriet år 2015

- 2015:1 Villisikatyöryhmän muistio
- 2015:2 Suunnitelma metsien suojelualue- ja METSO-tilastoinnin kehittämiseksi.
METI-työryhmä
- 2015:3 Maatalous- ja maaseutuhallinnon kehittämisvaihtoehtoja selvittävän
työryhmän väliraportti
- 2015:4 Saimaannorppa ja kalastus -seurantaryhmän raportti

